

א

ספר יראים

עמוד ב

אכילות, ויש בו ד' ויין.

הא' חייבי כרת ו'. ב' חייבי מיתה בידי שמים ג' (א). חייבי לאוין ל"ג. ד' חייבי עשה ה' (ב). יש מהם בכל תאכל בלאו הבא מכלל עשה ויש מהם בקום אכול. ויען בו שם אכילתה על כולו כללית בכול אחד.

חייבי כרת ז'. טמא שאכל את הקדש. והאוכל חלב ודם ונותר ופגול והאוכל ביום הכפורים והאוכל חטין בפסח.

סימן מז [שצב]

טמא שאכל את הקדש. נחלקו באזהרתה (א) ר"ל ור' יוחנן בפ' אלו הן הלוקין במס' מכות [י"ד נ'] ר"ל אמר מכלל קדש לא תגע. והוא באכילת דבר שיש בו נטילת נשמה דומיא דביאת מקדש. דכתיב כההוא קרא ואל המקדש לא תבא. ר' יוחנן אמר תני ברדלא אתיא טומאתו טומאתו טמא מקדש מה להלן ענש והזהיר אף כאן ענש והזהיר. ובמקדש כתיב אזהרה דכתיב ולא יטמאו את מחניהם. והוא קרא דכתיב באמור אל הכהנים איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זכ בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר דא הוי אזהרה לקדש מיהו (ב) מוקמינן במכות וביבמות כהערל בתרומה. ועונש לקדש למדנו מדכתיב באמור אל הכהנים כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל [לה'] וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מלפני (ה'). ומניין שבטומאת הגוף הכתוב מדבר? דתניא [נחמס מ"ג נ'] וטומאתו עליו טומאת הגוף. יכול טומאת בשר ת"ל טומאתו טומאתו לנ"ש מטמא מקדש מה להלן בטומאת הגוף דכתיב ביה כהדיא ואיש (ג) אשר יטמא ולא יתחטא וגו' אף כאן בטומאת הגוף. (ד) ר' אומר איש טומאתו עליו בטומאת הגוף הכתוב מדבר. פ"י כתיב "איש" באותו פסוק לומר דטומאתו איש קאי לאו אקדש קאי. (ה) ר' חייא אומר נאמרו קדשים בלשון רבים וטומאתו בלשון יחיד לומר בטומאת הגוף הכתוב [מדבר]. פ"י דאי אקדשים קאי וטומאתו (ו) עליהם הוה ליה למכתב. אחרים אומרים לא דבר הכתוב אלא במי שהטומאה פורשת ממנו. פ"י הכתוב (ו) עליו יצא בשר שאין הטומאה פורשת ממנו. וכאיוה קדשים הכתוב מדבר בקדשי מזבח. דבר זה למדנו מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. כדתניא בתחלת ת"כ ומייתי לה ביבמות פ"א [ו' ה'] דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא. כיצד? והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מעמיה.

תועפות ראם

(א) שמים ג'. ג' חייבי כו' כ"ל ומשכ"ר ל"ג בפרטין של הסומנים אתה מואל ל"ד אך סי' ע"ב חנב טמא נכלל בהקדמין כמו שכתב רבינו שם. (ב) משכ"ר חייבי עשה ה' כו' ט"ס וכל"ל חייבי עשה י' יש מהם ז' כל תאכל כו' ועיין דריש וו הד' סי' ז'. (א) באזהרתה. ז' באזהרתה. (ב) דהא כ"ל וכו' בהגדפס [הגדפס של"ט א']. (ג) ואיש וגו' וכ"כ בגדפס אצל בלחם פסוק לא כתיב מיבת טומאתו ויותר הו"ל לרבינו להביא פסוק במדבר י"ט י"ג כל הנוגע בזה נכנס וגו' ולא יתחטא וזהו סו"ה"ל וכתבי' הסם עוד טומאתו זו וכן פרש"י ונס הוא מוקדם והתוס' שם כ' ולית ספרים דגריס כו' וגו' רבינו כני' הקונטרס וצירושלמי דשנועות פ"ה ה"ב אמרו שם מלי חנינו מימר בטמא שאלו טהור או בטהור שאלו טמא ח"ל וטומאתו עליו כו"ה"ל ולא בטומאת בשר ע"כ וקשה לעדיין יש לשאל מנ"ל דטומאתו עליו לא מיירי מטומאת בשר ואי מנ"ל העיקר חסר מן הספר ודוחק לומר דתנא דכתיב הכי רבי אומר כו' ר"ה אומר כו' מפרשים משמעות דריש דברייתא והכ"ל דמ"ס צירושלמי ת"ל וטומאתו עליו כוונתם למ"ס בויקרא כ"ב ג' דשם ודאי מיירי בטו"ה"ל ולא בטומאת בשר כפי' התוס' להאית ספרים דגריס כו' וממילא ילפינן בנז"ש דנס צפ' לו מיירי בכה"נ. (ד) ר' אומר איש כו'. ראה זה חדש הוא גי' רבינו דבדרי רבי איש טומאתו עליו ולפנינו שם בגמרא וכן צירושלמי דשנועות ה"ל וכת"כ הגירסא בדברי רבי ואכל וטומאתו עליו והוא פסוק בויקרא ז' כ"א ועיין פרש"י ונחמס שם ודע בדפס"ד המתוקן ע"י הרמב"ם ז"ל ערך ר' מאיר ל' שם הר"ל ראבינאווין כפי הגרסא הגירסא האמיתית ר' מאיר במקום רבי ובאמת אינו כן ודברי האחרים שנגמרא הבואו צירושלמי דשנועות ה"ל בשר ר' מאיר וא"כ ע"כ דרבי גרסינן הכה. (ה) ר"ה כו' כ"ה צירושלמי וכת"כ אצל בגמרא דנחמס הגי' ר' יוסי אומר. (ו) וטומאתו כו"ל. (ז) דכתיב כו"ל. אף

יראים

עמוד ב אכילה

ספר

2

והלא שלמים בכלל קדשים היו פי' בכלל הכתוב דכתיב אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל וגו'. למה יצאו? ללמד על הכלל כולו יצאו, מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח. ותניא אין לי אלא דומה לשלמים שיש בהם פגול, דברים שאין בהם פגול כגון הלבונה והקומץ והקטרת מנחת נסכים ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח, דתנן בהו בפ' ב"ש בזבחים [מ"ז ב'] אלו דברים שאין חייבים עליהם משום פגול הקומץ והלבונה וכו' מנין? ת"ל (ח) אל הקדשים אשר יקדישו לרבות כולן [אני שניתו לשון הברייתא עבור לקצרה]:

יש לשאול: היאך חייבים על אלו משום טומאה הלא אינם (ט) לטהורים ולא היתה להם שעת הכושר לטהורים. ואמרינן במנחות בהקומץ רבה [ג"ז ב'] תניא [יכול] יהיו חייבים משום טומאה על בשר לפני זריקת דמים ת"ל כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר וגו', הניתר לטהורים חייבים עליו משום טומאה שאינו ניתר לטהורים אין חייבים עליו משום טומאה, ומסקינן שאינו ניתר לטהורים ולא היתה להם שעת הכושר. י"ל נראה לרבות אלו אע"ג שאינה ניתרים לטהורים ולא היתה להם שעת הכושר (י) מבשר לפני זריקת דמים, דבשר לפני זריקת דמים מחוסר מצוה גורם לו, אבל הני אין חסרון מצוה גורם להם, להכי ראינו לרבות אלו יותר. ומברייתא אחרת למדנו גם [כן] דבשר לפני זריקת דמים אין חייבים עליו משום טומאה (יא) ותניא [זנחיס מ"ט ב'] יכול יהיו חייבים עליהם (יב) ת"ל אשר יקרב. אמר ר' אלעזר וכו' יש נוגע א"כ למה נאמר אשר יקרב לומר שאין חייבין עליה עד שיכשר ליקרב. הא כיצד? מי שיש לו מתירים משיקרב מתיריו מי שאין לו מתירים משיקדש בכלי. וגם מכאן למדנו אותם שהזכרנו למעלה שחייבים עליהם משום טומאה אע"פ שלא היתה להם שעת הכושר שהרי אין להם מתירים ומשיקדש בכלי חייבים עליהם:

וטמא שאכל קדש טמא. מחלוקת ר' יוסי הגלילי ורבנן בפ' השוחט ומעלה [ק"ז ב'] דתנן טמא שאכל בין קדש טמא בין קדש טהור חייב. ר' יוסי הגלילי אומר טמא שאכל את הטהור חייב וטמא שאכל את הטמא פטור שלא אכל אלא דבר טמא. ובגמרא [ק"ח ב'] מוקמינן כגון שנשטמא הבשר ואח"כ נשטמא הגוף וקסבר ר' יוסי טומאת בשר חמירה דלית לה טהרה במקוה ולא אתיא טומאת הגוף קלה דאית לה טהרה במקוה וחילי עליה. ותניא, שלמים פרט לדם, ר"ש (יג) אומר שלמים פרט לעצים וקטרת ולבונה שאינם ראויים לאכילה:

סימן מז [קמ"ד].

אוכל חלב.

הזהיר שלא לאכול חלב דכתיב בפ' צו את אהרן כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. ועונש בסמוך בכרת, דכתיב כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו (א) מטנה אשה לה' ונכרתה הנפש האוכלת מעמיה. ותניא בני ישראל מזהירים על החלב ואין הגוים מזהירים על החלב. בני ישראל אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות הגרים והמושחרים? ת"ל כי כל אוכל חלב, שור וכשב ועז פרט (ב) לבהמה טמאה

תועפות ראם

(ח) כ"ה בת"כ ויקרא ז' כ"א ובמעילה י' ב' אכל בזבחים מ"ה ב' הני' ת"ל אשר הם מקדישים לי ועיין זבחים מ"ו ב' תוד"ה אכל שכ' דלא אחרנו אלא לענין כרת דלא כהכ"מ ספי"ח מהל' פסח"מ לדעת הרמב"ם ועיין"ש צמל"מ. (ט) אינם נותרים לטהורים כנ"ל ובגדפס חסר מן יש לשאול עד ועמא שאכל קדש טמא. (י) הכושר יותר מבשר כו' כנ"ל. (יא) ותנאי ניבסו. פי' דברי רבינו דהא קשה על כך צריכתא דמנחות כ"ה ב' דממעטין בשר לפני זריקה מדכתיב כל טהור יאכל בשר ובה צברייתא אחרת דזבחים מ"ה ב' למדנו ד"ז מאשר יקרב והפסים יפות ויקרא ז' ב' נתקפה צוה וכבר קדמו צוה התוס' דזבחים מ"ו ב' ד"ה אחת עי"ש מה שתרצו עי"ל רבינו הרא"ם ותנאי ניבסו פי' מר' יליף לה מהך דרשא ומר' יליף לה מאידך דרשא ועיין מעילה י' ב' תוד"ה הא כיצד שכ' דאשר יקדישו משמע משעת הקדש והיינו לדבר שאין לו מתירין דל"ה עד שיקדש בכלי ואשר יקרב משמע הקרבה ממנו והיינו לדבר שיש לו מתירין דל"ה עד שיקרב מתיריו. ומדברי רבינו כאלו אין נראה כן סיים וגם מכאן למדנו אותם שהזכרנו למעלה שחייבים עליהם משום טומאה כו' ואם כהתוס' דמעילה שם היינו כך דרשא שכ' רבינו מקודם ת"ל אל הקדשים אשר יקדישו לרבות כולן אע"כ דדעת רבינו דמאשר יקרב דהיינו כשר ליקרב למדנו ג"כ לדבר שאין לו מתירין משיקדש בכלי דקודם שיקרב מתיריו נמי מיקרי כשר ליקרב וכ"כ התוס' דזבחים שם וז"ל ועוד אגמירך יקרב לאין לו מתירין משיקדש בכלי עכ"ל. (יב) עליהם מיד ת"ל כו' מנע חייב א"כ כו' כנ"ל וכ"כ בגדפס. (יג) רש"א כ"ה דזבחים מ"ה ב' אכל בת"כ אחת ר' ישמעאל.

(א) יקריב כנ"ל ובת"א יש נוסחאות שחדגס בנ"ר עיין להם ושמונה: (ב) פרט כו'. בברייתא ד"ד ח' אמרו למעוטי בהמה טמאה, וחסיה וטופות ילפינן מדבר הלמד מעניינו וכי כתיב קרא בעניינא דקדשים כתיב אלא דלרבנן דר' ישמעאל לאו מכרת לא ילפינן דבר מעניינו הלכך אי לא כתיב שור וכשב ועז ה"א חיה במשמע וכדברי הת"כ הלא ולפי"ז קשיא מג"ל למידרש כך דר"ז חולין קי"ז ח' כל חלב

ב

יראים

עמוד ב אכילות

ספר

לחיה ולעופות. אין לי אלא שור וכשב המיוחדים, מנין לרבות הכלאים ת"ל (ג) או כשב או עז דברי ר' עקיבא. אם נפשו לומר ת"ל מן הבהמה לרבות כלאים. ופחות מכוית שאינו בכלל עונש יכול לא יהא בכלל אזהרה ת"ל כל חלב. ובריינתא זו סייעתא לר' יוחנן דאמר ב' יוהכ"פ ביומא [פ"ד א'] חצי שעור אסור מן התורה. ור"ל דאמר אינו אסור מן התורה מתרין לה התם אסמכתא בעלמא והלכה כר' יוחנן. יש לשאול (ה) דהבא אמרין דגרים אצטריך לרבויהו דלא הוו בכלל בני ישראל והכי נמי אמרין בכריתות שלהי פ' א' [י' ב'] דבר אל בני ישראל גרים ועבדים מנין? שמעינן מכל הני דגרים ומשוחררים לאו

תועפות ראם

חלב שור וכשב ועז דבר השור כשור וכשב ועז ולחיה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז להכי שרי והביאו רבינו להלן והא' לפיכך דר' דת"כ מנ"ל למידע כר"י ועיין במע"ט פ"ו דחולין ס"ג אות ו' שיישם שם הך דר"י לפיכך בכריתות שם אכל לא לדרשת הת"כ ור"ל דרב זבד יליף מדכתיב שור וכשב דה"ל ש"ל וכשב יתירא א"ע להך דרשא דבר השור כשור וכשב ועז ולחיה האב"א דכריתות שם נלמד הך דרב זבד מפרטא יתירא ואמרו שם ור' שמעאל א"ל א"כ לימא קרא כל חלב שור וכשב [ומהתם ממעטין אליה דבעינן דבר השור בשתייה. פרש"י] עז למ"ל ש"מ לחלק והמעט שם התעורר לדרבנן דס"ל דלחיו חייב אלא אחת א"כ עז למ"ל ותי' שם ח"ל ור"ל כדאמרין לעיל מינה דלריכא לכוונה דלא מצינא למילף חד מאיך כו' ואין דבריו נראין כמש"כ בס' מים קדושים לכריתות שם דהא ילפינן שור שור משבת וממילא ידעינן נמי עז. וחיה ועוף ובהמה שמהל ממעטין דבעינא דקדשים כתיב וממילא ידעינן דלהכי כתיב כשב דיליף דבר השור לשהיה והכ"ל לדרבנן דר"י ל"ק ועז למ"ל דלשפירך למ"ש כאן בת"כ לרבות את הכלאים דר"ל גם כשב ועז בידה שאתה יכול להוציא כלאים מביניהם חלבן אסור ובה יתבאר מש"א בת"כ ואם נפסד לומר ח"ל מן הבהמה לרבות כלאים דר"ל ואם נפסד לומר דבעינן קרא לחלק לחייב על כל אחת ואחת כר' שמעאל ת"ל מן הבהמה לרבות כלאים ודו"ק ויעיין בס' נחל אשכול ח"ג ז' ע"א אות י"א: (ג) וכ"ה בנדפס ח"ל שור או כשב או עז ופי' דבריו ת"ל בויקרא כ"ב כ"ז שור או כשב או עז דשם בא "וא" למעט כלאים וא"כ כאן דלא כתיב חיבת או כ"ה שור וכשב ועז יש לרבות כלאים ולפינו בת"כ הני' ח"ל שור וכשב ועז והיינו ההקרא שכתוב כאן ודא אחת היא ועיין בהת"פ: (ד) והלכה כר' יוחנן. ראינו בס' ברית שלום עה"ת פ' עקב עה"פ ארץ חסד ושעורה וגו' שביאור הגמ' חולין דל"ה א' שאמר שם רב אשי למר ברין לאו אמינא לך לא תולול בשיעורין דרבנן ועוד האמר ר"י חיי שיעור אסור מן התורה ודקדק שם דבתחילת דבריו אמר לא תולול בשיעורא דרבנן ש"מ שהוא מדרבנן ולבסוף קאמר חיי שיעור אסור מה"מ מכל חלב ועוד דקדק מה שאמר לאו אמינא לך כו' איפה אמר לו כן ולכן כ' שם דבאמת חיי שיעור הוא מדרבנן וקרא דכל חלב אינו אלא אסמכתא בעלמא והכי א"ל רב אשי לאו אמינא לך לא תולול בשיעורא דרבנן שהרי ר' יוחנן אמר חיי שיעור אסור מן התורה מכל חלב והרי קא חזינן אף דקיי"ל באמת שהוא מדרבנן מ"מ הרי יש לו סמך מה"מ ע"כ אינו מן הראוי לזלזל בו כמו שאמרתי לך בברכת הסוב והמטיב [ברכות מ"ה ב'] רב אשי עני ליה בלחשה כי היכי דלא מזלו בהסוב והמטיב לפי שברכת הסוב והמטיב וחיי שיעור תרתייהו מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא א"כ חדא דינא אית להו ח"ל לאו אמינא לך כו' עכ"ד והנה זה ברור כשמש דלר' יוחנן ח"ל אסור מה"מ וקרא דכל חלב אינו אסמכתא בעלמא דהא ריש לקיש בר פלוגתיה דר' יוחנן ס"ל חיי שיעור דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כמש"כ רבינו הרא"ם כאן והוא מוצא בגמרא דיומא שם וא"ל לזו מזה ועכ"ל דכוונת הגרית שלום דרב אשי ס"ל כר"ל מדרבנן דלא כר' יוחנן וא"כ קרא דכל חלב לדריה אסמכתא בעלמא ודמיה להסוב והמטיב דר' דרבנן ומ"מ ברבות מ"מ ב' אשר נתן לך זו הסוב והמטיב אסמכתא בעלמא הוא וכשם שרב אשי ענה אמן דבונה ירושלים בלחשה כי היכי דלא מזלו בהסוב והמטיב כך אמר בחולין לבירה לא תולול בשיעורא דרבנן כו' ומ"ש ועוד האר"י ח"ל אסור מה"מ פי' דר' יוחנן ס"ל שאסור מה"מ ואין אף דלא קיי"ל בזה כר' יוחנן מ"מ אסמכתא בדאורייתא יש לזה מרביא דכל חלב כן הוא ביאור דברי הגרית שלום לשיטת רב אשי אבל להלכה קיי"ל כר' יוחנן דחיי שיעור אסור מה"מ כמבואר בפוסקים ובדלי גם מהגרית שלום לא נעלם שיטת כל הפוסקים וכפסק היראים, מיהו החוס' בשבועות כ"ב ב' ד"ה אהתירא כ' אפי' לר' יוחנן דאמר ח"ל אסור מה"מ אתיא צעיר דרב אשי דמסתמא כר' יוחנן ס"ל דקיי"ל בותיה כו' והם' ברית שלום לא ס"ל כן ועכ"פ לא קשה מה שהקשה בביאור ווי' העמודים לם' יראים הנדפס סי' קי"ט אדברי החוס' דשבועות וז"ל וקצת חימא על החוס' בשבועות דכ"ב כו' דהא רב אשי בפנ"ה ד"ה א' סובר כר' יוחנן עכ"ל ולפי' ס' הגרית שלום אלדבה רב אשי ס"ל כר"ל. ודע דביומא שם אמרו ה"כ מסתברא [לדרשא דכל חלב לרבויהו אינו אלא אסמכתא] דלי ס"ד דאורייתא כוי ספיקא הוא לריך קרא לאתווי ספיקא וכ' שם בתו"י נראה דהו"מ לדייק איפכא דבעלמא אי ח"ל מה"מ עיקר קרא לה"ש אבל אם ח"ל דרבנן קרא דכל חלב למאי איתא מיהו שמה יש להעמידו לדרשא אחרת עכ"ל וז"ל דהתוס' ס"ל דכוי וח"ל מחד כל נפקא דלפמש"כ התו"פ פ' לו סי' קל"ז בביאור הת"כ דכוי וח"ל לא מחד קרא נפיק אלא. א' מכל חלב ויקרא ג' י"ו. והב' מכל חלב דשם ז' כ"ג, אין התחלה כלל לקשייתם ובש"ת ע"א סי' ז"ו כ' שם להסביר ענין דכוי וח"ל לרבויהו מכל משמע דדעתו ג"כ דתרווייהו מחד כל נפקא והרמב"ם בפ"ו מהל' מ"א הת"כ כ' וא"ל שהחזיין והקדושות אסורין מן התורה בכלל כל חלב וכל דם אין לוקין עליהם אלא מ"מ ויהיו כחשי שיעור שהוא אסור מה"מ ואין לוקין עליו עכ"ל ולשיטת החוס' כוי וח"ל מחד כל והחזיין והקדושות מאידך כל ובה"א ספ"ז דשבת כ' דהמזיא אולכין פחות מכדורגיות אין בו חיוב אבל מ"מ אסור מה"מ דה"ל אסור מן התורה כמשמע פ' בתרא דיומא עכ"ל וזרין להבין מאי כדמשמע והלא מבואר הוא שם דלר' יוחנן ח"ל אסור מה"מ מיהו כבר כתב המע"ט ריש מס' ברכות על הרא"ם שכתב בלשון דמשמע ובלשון דמוכה על מה שהוא מפורש בהדיא עיי"ש ע"ל דכוונת ההג"א דגם לעיין שיעורי שבת ח"ל אסור מה"מ ועיין מש"כ הח"ס בתשובה סי' פ"ו דמ"ש בשבת ע"ד א' וכי מותר לאפות פחות מכשיעור היינו מדרבנן דלא כפרש"י שם דהוא מה"מ עיי"ש וספיר כתב ההג"א כדמשמע פ"ב דיומא דאין לחלק ביניהם, ועיין במהריט"ל למס' בכורות הל' חלה אות ז'. (ה) חסר בנדפס עד מה נקרא חלב ועיין להלן

בכלל בני ישראל נינהו. ובסנהדרין באלו הן הנהגות אמרינן לגונב נפש מאחיו מבני ישראל למעוטי עבדים, בני ישראל למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין, אבל כולו בן חורין לא טמעמינן אלא משוחררים בכלל בני ישראל הם? יש לומר: גלי קרא במנחות (ס"א ב') לענין תנופה ובכריתות ביולדות והכא בחלב ילפינן מינייהו וג' כתובים באין כאחת לא הוי שיש לברייתא צריכות בכולהו:

למדנו עונשו ואזהרתו, צא ולמד מה נקרא חלב דתניא אשר יקריב ממנה אשה לה', אין לי אלא חלב תמימים שכשרים ליקרב, חלב בעלי מומין מניין? ת"ל מן הבהמה. חלב חולין מניין? ת"ל כי כל אוכל חלב, א"כ מה ת"ל אשר יקריב ממנו קרבן לה', חלב שכמותו כשר ליקרב אמרתי (ו) יצא חלב דפנות שאין כשר ליקרב, ה' חלב שעל גבי צלעות והדפנות מבהוין (ז) שאלו לא כתב אשר יקריב, הייתי אומר כל דבר השמן בבחמה נקרא חלב, דלישנא דחלב זהו דבר מובחר מדכתיב ואכלו את חלב הארץ, והמובחר בבחמה נקרא זה השומן, הלכך כתב אשר יקריב להתיר שומן שאינו קרב:

ומהו הקרב? כדכתיב ב' ויקרא לענין שלמים את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים ואת היותרת על הכבד על הכליות יסירנה. המכסה את-הקרב, זהו החלב שעל הקרב (ח) שקורין פנצ"א בלע"ז שמונה כמכסה ונקרא חצ"א בלע"ז, וחלב שעל גבי המוחל שמוחבר לקרב הוי מחלב המכסה את הקרב. ואמרין עליה בגיד הנשה (י"ג ב')

תועפות ראם

להלן סי' קע"ו. ובסי' רס"ט רמזו רבינו בקיור ועיין בנכ"ל ח"א סי' תר"מ שהקשה ע"ד התוס' דסנהדרין פ"ו א' ד"ה בני ש"י שם כולו משוחרר וגר לא ממעטינן מבני ישראל ותמהו שם ממוק"א כמסכ"ר כאלו דמאי קשיא לנו דהא משמע מלשון הכרייתא דסנהדרין פ"ה ב' תניא חידך כו' דמיתורא דאחיו מרבינן לנו דכל הני גר ומשוחרר אחים הם בתורה ובמנחות וכ"כ הרמב"ם פ"ט דגניזה דין ו' אולם בהנאות מנסה איתן לסנהדרין פ"ו א' כתב דלפמ"ש התוס' ב"מ קי"א ב' ד"ה מנך א"נ מאחך ולא כל אחך כו' א"כ ממעטינן גר ואף דלתי' א' איתו מיעוט מ"מ רבוי ממי לא משמע ולא ממי לאפוקי ממייעוטא דכ"י. (ו) לך כ"ה בנדפס אבל בת"כ הני' כמסכ"כ כאן ובסמ"ג לאוין קל"ח הני' אסרתי לך. (ז) לדעת היראים חלב הדפנות לא הוי תוחב קרום ונקלף דלא כהתוס' חולין ז"ב ב' ד"ה אמר וגם הסמ"ג לאוין קל"ח כ' ונראה שמה שהוצרך למעט חלב שע"ג דפנות זהו לפי שדומה לשאר חלב גומר שהוא כשמי' פרושה וקרום דק יש עליו ונקלף החלב מעל הבשר בקל שאלו הם סימני חלב בחלב המכסה את הקרב עכ"ל אבל רבינו לא ס"ל כן אלא דלהכי אינפריך למעוטי כי היכי דלא נימא דכל שומן קרוי חלב שהוא מובחר שצננהו ובס' תוס' העורה לת"כ ויקרא ג' ג' הניא ד' היראים דכאן וקלסיה. (ח) הקרב כו' ע"ס וז"ל הכרם שקורין פנצ"א כו' כפרס"י חולין ג' ב' והכרם הקרוי פנצ"א כו' וכן הניא השם חדש בנדפס ומסכ"ר כאן ונקרא טילא בלע"ז ליתא בנדפס אך כ"כ רש"י חולין מ"ט ב' ד"ה חלב. שחלב שעל הקרב שקורין טילא וכו' רש"י שם ז"ג א' ד"ה המסס. עיקר חלב המכסה את הקרב שקורין טילא ושם ח' ב' ד"ה קרמא פרש"י קרום טילא וצנחם פ"ה ב' פרש"י דוקין טילא הוי לו דטילא הוא בלע"ז לכל דבר המכסה יהיה חלב או קרום בין עב בין דק ודלא כהת"ס ס"ט ב' ס"ק כ"ו שכ' שם דטילא דק הוא דהא גם חלב המכסה את הקרב נקרא טילא בלע"ז וכ"כ בס' מאירת עינים להגאונים מפרשי הים סוף ענף ג' ס"ק כ"ג שהשיגו על הת"ס, והנה רבינו כתב כאן וחלב שע"ג הטחול שמוחבר לקרב הוי מחלב המכסה את הקרב ואמר' עליה בג"ה אסור מדלורייתא וחיבין עליו כרת ובאמת ד"ל כ' רבינו בסוף הס' שכתב שם וקרום שעל דד הטחול פ"י למעלה כו' ור"ל למש"כ כאן וא"כ יש להניין דברי רבינו שכתבין כאן ולא סמך על מה שיכתוב זה בסוף וצויתר יפלא שלא כ' כאן גם הא דלר"י א"ש חולין ז"ג א' חלב שעל המסס ובה"כ אסורין וענות עליו כרת וזהו חלב שעל הקרב ופרש"י שם אותו חלב המכסה את הקרב דבוק לחלב שעל המסס וצית הכוסות עכ"ל ואף שכ' רבינו ד"ו בסמוך מ"מ קשה מ"ט ב' החלב שע"ג הטחול כאן אט"ג שכתבו אח"י ולא עשה כן בחלב שעל המסס ובה"כ והנראה לי מזה דלעת היראים כרבינו אפרים ב"ר יצחק בר פלוגתיה דרבינו יואל ב"ר יצחק הלוי בחלב שחתה הקרום הדבוק לכרם המוצא ביו"ד ה' ס"ד ס"ט ועיין בל"ז ה' טריפות סי' תי"ג שהביא שם לשון רבינו אפרים בתשובתו לרבינו יואל וא' מדלורייתא שם כ' בזה"ל ועוד קרום שעל הטחול אמרו שעל הדד אסור ועטס כרת ופי' רבינו שלמה מפני שהוא דבוק לחלב הכרם אלמא שחלב הדבוק לכרם אסור שאפילו קרום של טחול אסור בגינו עכ"ל ובה"ע"ש שאלותא ס"ח אות ד' כתב דזה ראיא שאין עליו תצובה עוד כ' שם רבינו אפרים שנית לרבינו יואל וז"ל אשר על כרחין הא דמרבח חלב שעל הדקין לאו מחלב המכסה מרבי אלא מכל חלב אשר על הקרב דדקין הסמוכין לכרם בריש מעיא באתתא קרוין קרב וכן שעל המסס ובה"כ נמי מפני שקרוין קרביים לא נשיא דומיא דמכסה חלב מכל חלב אשר על הקרב איתרבו. אבל קביא יש לה גם צ"ע ואינה קרייה קרב כלל ומש"ה אינפריך לרבות חלב שלה דומיא חלב המכסה הואיל ופרטו הכתוב מכלל כל חלב ופירש המכסה את הקרב. דומיא דהכי יש לך לרבות במק"א שאין על הקרב כגון קיבה ודלמי לה אבל היכא דאיכא קרב לא בעי תוחב קרום ונקלף עכ"ל וא"כ רבינו הרא"ש דס"ל כרבינו אפרים דככלל המכסה את הקרב הויא פרישה שמונה כמכסה והקרום שחתה המכסה והוא על חלב הנקלף וחלב שחתה הקרום הדבוק לכרם ספיר כ' אח"י וחלב שע"ג הטחול כו' כדלית רבינו אפרים מזה שחלב הדבוק לכרם אסור ובמקוון לא כ' היראים כאן חלב שעל המסס ובה"כ דכחו לא ציחק דומיא דמכסה אלא מכל חלב אשר על הקרב איתרבו ומש"ה כחתן רבינו אח"כ אחר ואת כל החלב אשר על הקרב ולא צכאן, אולם היראים כאן כתב בסמוך בחלב שע"ג הדקין בזה"ל וישן שחלב שע"ג הקרב שקורין טילא מתפשט על חלב הדקין הסמוכין לקיבה באתתא מרבינן ליה מכל החלב אשר על הקרב ומתריך ליה גרידא וכן פרש"י בחולין מ"ט ב' ברה"ט מפני שחלב שעל הקרב שקורין טילא מוחבר בו והכתוב מרבהו בכלל מוחא כל החלב ע"כ

ספר

עמוד ב אכילות

ראים

ג

אסור מדאורייתא וחייבין עליו [כרת] (ט) ואת כל החלב אשר על הקרב מה בא לרבות? נחלקו בזה ר' ישמעאל ור' עקיבא בת"כ ומייתי לה ב' אלו טרפות [מ"ט ז'] דתניא בת"כ את כל החלב אשר על הקרב ר' ישמעאל אומר להביא חלב שעל גבי הקיבה, ר"ע אומר להביא חלב שעל גבי הדקין וקיימא לן בדברי שניהן (י) ואיסור החלב שעל גבי הקיבה אמרינן בגיד הנשה דאקשתא כולא עלמא לא פליגי דאסור, כי

תועפות ראם

ט"כ וכפמ"כ השב"י ח"ג חלק יו"ד סי' ס"ו כ"ז במונת רש"י וז"ל שם דהרנים רש"י בזה, הדקין היוצאין מן הקיבה שהם רחוקים מן הקרב שהוא המסס ובה"כ מהיכי חיתי יהיה בכלל הרבוי לך פרש"י מפני שחלב שעל הקרב וכו' מחובר זו לך מרבינן מהאי פסוקא וזה מדוקדק מלשון רש"י לכל מעיין היסוד בדבריו כו' דבאמת חלב גמור דאורייתא הוא ט"ס רבוי דקרא רק שנותן טעם למה מרבינן כן בכלל החלב הקרב עכ"ל כן יתפרש כוונת דברי היראים ואף לפמ"ש רבינו אפרים הסמוכין לברם כרים משיא באמתא קרויין קרב א"כ אין לתמוה שוב מהיכי חיתי יהיה בכלל הרבוי ואת כל החלב אשר על הקרב מ"מ כ' היראים לרוחא דמילתא פרש"י ודלא כהפלתי נבי' ס"ד סק"ו שהביא שם דברי המרדכי שהוא דברי היראים והוכיח מדבריו דלכך ריש משיא באמתא בעי גירא: תחת התפשט החלב שעל הקרב ומתפשט בכל האמה ולא דלכך מרבינן מואת כל החלב אבל לא כ"מ בהתפשטותו כדברי השב"י יעקב וגם הוכיח הפלתי מזה דאינו אסור רק מה שלמעלה מן הקרום כיון דנתן גבול לאסור כפי התפשטותו והא למטה מקרום אינו מתפשט כלל ואינו בוקע חלוני קרום וכיון דאינו מתפשט מהיכי חיתי לאסור והיינו כדברי הרמ"א שם סעי' ט"ו שאל"ה להסיר רק הקרום עם הדבוק בו שעל אורך אמות אלו אבל לא השומן הדבוק בטבחיית שחתיו עיי"ש בפלתי. וכעת יאז בראור זר וזה לא"ה סי' כ' אות ט"ו וכו' שם להוכיח מל' הא"י סי' ה"נל שזריך לגרוד חלב ריש משיא עד היסוד עיי"ש ובזיכור תוס' הערה לה"כ פ' ויקרא דיבורא דנדבא פי"ד תמלא כל דברי ה"ז ש' להשיג על הנמיה במל"מ וה"ז לא ידע נמי שקדמו, ורל"ג בשאלות סי' ס"ח כ' וז"ל ר"ר משיא באמתא בעי גירא מ"מ תותב קרום וקבל"ה הוא עכ"ל וכו' התוס' הערה לה"כ שם דר"ל דחשבינן ליה תותב לפי שיונק מחלב המכסה שהוא תותב אבל הדבר ברור שחלב הדקין בעצמו אינו תותב וכעדות רבינו אפרים במרדכי עכ"ל וברע"ש שם אות ד' הציג עליו ועיי"ש שפי' קיטור דעת רבינו אפרים דבחלב הדקין יש גם ג"כ ג' חלבים אלו. חלב התותב. וקרום. והדבוק. והיינו דבעי גירא ועיי"ש שביאר דעת השאלות כדבריו וז"ל בר פלוגתי דרבינו אפרים ובמחל"כ אינו כן דמבאר בא"י שם בחשבות רבינו אפרים לרבינו יואל שכח שם דגם דעת השאלות כוונתי דחלב הדבוק לברם אסור וגם מבאר בדברי רבינו אפרים שם דבחלב הדקין לא בעינן תותב קרום ונקלף. והנה ראיתי בס' שוה הלכות ביאור לכה"ג שם שם ט"ד רבינו היראים שם וק"ל כדברי שניהם לאיסור כו' ובחלב שעל הדקין ק"ל כר"ע כו' דלכאורה תמוה הא אף ר"י מודה בזה לר"ע שם שם ט"ד תותב דבחלב שעל הדקין לא נחלקו ר"י ור"ע וביאר בס' ה"ל כוונת דברי רבינו דר"ע ור' ישמעאל בחלב הדקין פלוגי בזה דלר"י איסורן מלך עממן שדרי קרום ונקלף ור"ע ונפקי מקרא דהמכסה את הקרב ור"ע ס"ל דכיון דאין בהם תותב דחלב הדקין אינו תותב לגמרי אלא דוקא בראשן הוא תותב ואח"כ אינו אלא קרום ונקלף הרי לא נאסרו מקרא דהמכסה את הקרב אלא מרבויה לכל החלב ואין איסורן מהמת עממן אלא מסבת היותן נוטעין בחלב אשר על הקרב וז"ל ר"י א"ש ריש משיא באמתא בעי גירא וזהו חלב שעל הדקין דהוא אמתא לאשמעין דהלכה כר"ע כהלכותיו וכעממיה דחלב הדקין עד אמה אינו אסור מלך עממו אלא מפני שדבוק לברם שהוא חלב איסור ולכך נקט בעי גירא כלומר כדין בשר כשר שנגע בחלב דבעי גירא כדי קליפה ה"ל בעי גירא ולא שהוא עממו אסור מיני' ובה וזהו חלב שעל הדקין ופירש"ש שם שחלקו בו ר"י ור"ע ור"ל כנ"ל דמ"ס דאיסורו מלך עממו ומ"ס דאיסורו מלך אחרים ואח"כ רב יהודה לפסוק כר"ע דאין איסורו מלך עממו אלא מפני שדבוק לברם ובשל מחלב דאיסור ועיי"ש שם ד"ל לעיין דינא דאם איסורו מעממו היכא דנפל כוונת חרבא בקדירה צריך לשער בם כנגדו ולדברי האומר דאסור משום בליעת איסור אין אלו צריכין לשער ב' כנגד אותה חתיכה אלא כנגד מה שבלע דוקא וכן בהכי עכ"ל והנה אף שבוש ה"ל שצנליין הש"ס להגרע"א חולין ז"ג א' סתירת פרש"י ז"ל אבל אין נראה לי דבריו דדעת רבינו היראים דהר"ס כתב כאן בלשון הנמ' בעי גירא ולא כ' גירא כלשון הכה"ג והר"ש ועיי"ש במעיי"ש גם לפ"ד רבינו להקל אתא ולא להחמיר ואינו במשמע דברי היראים כ"ל שפסק להחמיר בחלב שעל הדקין כר"ע ובאמת כן תמה הכנה"ג על הסמ"ג וסמ"ק וזו"ה שכתבו דפסקין כר"ע להחמיר בחלב שעל הדקין והלא אף ר' ישמעאל מודה לו בזה והשם חדש כ' עמש"כ היראים בנדפס חלב שעל הדקין פי' שריבה אותו ר"ע מכל החלב דראוט לומר ולא מק"י וכ"כ התו"כ פ' ויקרא סי' קס"ח בביאור מש"כ רש"י בחולין ז"ג א' וזהו חלב שעל הדקין שחלקו בו ר"י ור"ע באלו טריפות פי' שחלקו אם מרבינן ל' מן כל או ידעין ל' ממש"כ מחלב שעל הקיבה אבל לדיא לא נחלקו. ולפמ"ש"כ הפלתי שם לחדש אי ר"י מודה בדקין או לא תליא בהך ב' חוקימות דחולין כ' א' דלמ"ד באקשתא פליגי א"כ חלב שעל הדקין מכש"כ אסור מן חלב שעל קיבה דקיבה אינו מחובר לחלב התותב כלל רק הכל נקלף משא"כ דקין מחובר בראשן לחלב תותב וא"כ פשיטא דאסור אבל לאידך לישאל דאקשתא ל"ע אסור ופרש"י דהוי תותב רק פלוגי באייתרא י"ל בזה ס"ל לר' ישמעאל לאסור דהוא סמוך לאקשתא שהוא תותב והוא אבר אחד משא"כ לדקין אף שאדוק בתותב מ"מ שני אברים הם ולכך לך לישאל לר' דמרבינן דאייתרא תו לא מרבינן חלב שעל הדקין וא"כ רבינו שם מקודם דבאייתרא פליגי מסתבר דר' ישמעאל פליג אדקין ופסיר אמר רבינו דלפ"ה הלכתא כר"ע להחמיר אף בתוס' הערה שם ד' ע"ז ב' דפוס ווילנא הר"ה דהא דברי הפלתי אלו עיי"ש. סוף דבר משכ"ר דקין ריש משיא באמתא דבעי גירא היינו דלר"י גירא לגמרי היינו הקרום ומה שחתיו עד קרום הדקין ממש וז"ל וחלב המכסה את הקרב הוא מתפשט על הדקין [היינו מה שהוא על הקרום] ומקום פשוטו אמר רב יהודה דבעי דקין גירא [היינו בסקין כל מה שחתה הקרום עד קרום הדקין ממש] ושה רבינו דבריו פשט שנית וכו' אח"כ ויען שחלב שע"ג הקרב כו' מהפשט על חלב הדקין הסמוכין לקיבה באמתא [מש"ה] מרבינן ליה מכל החלב אשר על הקרב [אף שהוא רחוק מן הקרב] ומלר"ך ליה גירא דמכתיב ואת כל החלב אשר על הקרב והוא חלב גמור דאורייתא וכמו שם השב"י כנ"ל. (ט) חסר כנ"ל. דעתיק. (י) שניהן לאסור. כ"ה בנדפס ונתון. ומ"ש אח"כ בגיד הנשה ט"ס וז"ל בא"ש [כ' א'].

ספר

עמוד ב'אכילות

יראים

פליגי דאיתרא אלמא דאקשתא (יא) אסיר טפי. ובפסחים פ' מקום שנהנו [י"א ב'] אמרינן: כי סליק רבה בר בר חנה אבל דאיתרא ומקשינן לית ליה נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וכו' אלמא בבבלי לא היו אוכלים דאיתרא וכ"ש דאקשתא ואנן מנהג בבלי בידן (יב) הלכך תרנוייהו אסירי.

בחלב שעל גבי הדקין קימל"ן כר' עקיבא דאמרי' בגיד הנשה [י"ג ב'] אמר רב יהודה ריש מעיא באמתא בעי גרידא (יג) חלב שעל גבי הדקין, ומקום פשוטו אמר רב יהודה דבעי דקין גרידא, הלכך צריך לתת לב על מקום פשוטו, וכשהטבח מושך הדקין בעודם חמים אין נדבק חלב בהן וגשאר [חלב] הטעון גרידא בהדורא דכנתא. הלכך הבא לאכול חלב שעל הדורא דכנתא יגורר אמה מן החלב לצד הקיבה ואם מושך הטבח הדקין ולא נודע צד הקיבה צריך לגלח ולחתוך הדורא דכנתא סביב כעובי דינר. ויען שחלב שעל גבי הקרב שקורין טילא מתפשט על חלב הדקין הסמוכין לקיבה באמתא מרבינן ליה מכל החלב אשר על הקרב ומצריך ליה גרידא. ואמנם (יד) יש לפרש דלא מצריכין גרידא אלא הנמשך לכסות הדורא דכנתא, אבל הדורא דכנתא עצמה לא בעי גרידא הלכך אין צריך לגלח סביב כאשר פירשתי וכן נראה אמת, אבל ספק בידי קצת אי מצריך גרידא להדורא דכנתא עצמה.

ואליה אעפ"י שהיא קריבה בכבש של שלמים, דכתיב חלבו האליה תמימה לעומת העצה וסירה, שריא, כדאמרינן (טו) בחולין בשלהי פרק כל הבשר [ק"ז ב'] א"ל רב מרי לרב זבד ואי אליה אקרי חלב תיתסר באכילה? א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו, דבר השוה ליקרב בשור וכשב ועז, ואליה אינה קריבה אלא בכשב בלבד. וחלב הכסלים שתחת הקרום מותר שהקרום תורת בשר עליו ומה שתחתיו הוה ליה חלב שהבשר חופה אותו ומותר. ואמרינן בגיד הנשה [י"ג ב'] אמר ר' אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר (טז) אמר אבוי טעמא משום דבחהה בחייה פרוקי מפרקא, פ' מופרד כסוי הבשר בחיי הבהמה ואין זה בשר חופה אותו, וכן (יז) פירש"י בחולין שקרום הבשר שעל הכסלים הפוי בשר גמור ושומן שתחתיו מותר מטעם חלב שהבשר חופה אותו. ויש אוסרים אותו ואינו נראה לן אך נראה לן דמותר וכן נהנו בכל מקום להתירו.

תועפות ראם

(יא) גדרס "חמיר". (יב) גדרס ליתא דין ולחק הש"ח לפרש חיבת דין ואח"כ כ' להגיש ש"ל ואנן בחר מנהג בצל גרין ובאמת פשוט ש"ל צידן כמבואר כאן. (יג) גרידא וזהו חלב שעל הדקין פ' שריבה אותו ר"ע מכל החלב והדקין דבוקין בקיבה מזה אחד וחלב המכסה את הקרב הוא מתפשט על הדקין ומקום כו' כ"ל וכן הוא במדריכי צ"ג ג"ה ע"ה היראים. (יד) ואמנם יש לפרש כו' עד ואליה חסר בגדרס והמדריכי שם רמו לדברי הכת"י שלפנינו שכ' צ"ג ג"ה ע"ה היראים עד ואמנם וכו' אח"כ ושוב חזר ונסתפק בהדורא דכנתא עיי"ש בספר יראים עכ"ל וגרסא ברור שכיון למשכ"ר ואמנם יש לפרש כו' עד גמירא אבל בגדרס אין זכר מזה ואחר כעובי דינר כתוב שם ח"ל ואם לא עשה כן עבר ע"ד תורה ויש פ' אחר לחלב שעל הדקין וזה נראה צעירי עכ"ל והמנהג במשנ"ל פ"ג מהל' שנגזר דין ה' צנה דיק עמש"כ היראים עבר על דברי תורה וצ"ל תוס' העזרה סדר ארבעה כו' כדכרכסו למעלה ואין יודע מנין כתב דברים אלו בהיראים אם לא המסדר הר"ר צנימין א"כ הו"ל אמר צנימין לצידי כו' כדרכו בהנהגותיו ליראים וה' הסוב יסכר. והשם חדש כ' עמש"כ המדריכי ושוב חזר ונסתפק כו' לא ידעי פירושו כו' בדברי רבינו שלפנינו ליכא להאי ספיא ומרן צ"ל הביא לשון המדריכי ולא הביא כן סיומא דלישנא אמנם הרב דמש"ל דדרכ"ה העתיק כל לשון המדריכי וסיומו יע"ש עכ"ל וכו' גרס לו משום שלא היה לפניו הכת"י של היראים שלפניו דעכשיו יודעים אנו בצירור כוונת המדריכי דקאי על רבינו שחזר ונסתפק כ"ל ודע דהב"ח בשו"ת הישנות סי' קי"ח כ' דמלישנא דשמואל פג"ה דקאמר ריש מעיא באמתא צעיר גרידא משמע להדיא דאין כולו אסור דא"כ הו"ל ריש מעיא באמתא אסור דהכי קאמר שמואל באידך מימרא לשם לישנא דאסור ואמאי קאמר הכא לישנא דגרידא אלמא משמע דלא צעיר אלא גרידא מלמעלה שהוא הקרום עם חלבו שאינו דבוק עם הכרכסא אבל שאר שומן הדבוק בכרכסא מותר גמור הוא ואין ספק אלא כו' שכן היתה הקבלה בידם חכם מפי חכם עד חכמי החלמוד כו' עכ"ל וכו' הפליתי לשון צעיר גרידא משמע גרידא בעלמא עד הקרום ולמטה מהקרום הוא חלב עהור עיי"ש. (טז) דלא כהש"ת צה"ל חסור והיתר סי' מ"ג שכ' כעס רב אשי ואחריו נמשך ה"י סי' ס"ד סק"י וכבר חמה על ה"י הפמ"ג צמ"ז ב"ס ויש ליישב דברי ס' התרומה דלאו טעמא קאמר לאליה אלא מביא ראיה משם לשומן שבתוך יותרת הכבד. (טז) מותר אינו והאמר ר' אבה אר"י א"ש האי תרביא דתותי מתני אסור אמר אבוי מאי טעמא כו' כ"ל. (יז) וכן פרש"י כו' עד להיתרו חסר בגדרס ודע דגם הטור יו"ד סי' ס"ד הביא פירש"י עד וגם צעירי גרסא שהפיו בשר גמור הוא וכו' הוא מלשון רש"י ולפנינו לשון רש"י וגם צעירי גרסא דחפוי גמור הוא ורבינו יואל בתשובתו הראשונה לר"א שבו"א ח"א ה"ל פריפות סי' תי"ח העתיק פרש"י כמו שכ' הטור ולפ"ס על הב"י שחשב דמ"ה הטור וגם צעירי גרסא כו' הוא דעת עמנו שכ' שם הב"י וגם צעירי רבינו גרסא דחפוי גמור הוא וגרסא ב"ס צ"ל וגם צעירי רבי גרסא כו' וכו' הוא מלשון רש"י שכן היה צנוסחאות יטות בפרש"י כמש"כ בחכמת שלמה ומש"כ ברא"י שם ובארץ אשכנז וטובין צו חסור ט"ס הוא וצ"ל טובין צו היתר כמבואר בלשון רש"י. ובמה שרבינו יואל הביא ראיה מפרש"י אלו להיתר חלב הדבוק לכרם מטעם שהקרום חופה אותו והוי חפוי בשר ע"ז כ' רבינו אפרים בתשובתו שם לרבינו יואל ואשר נתלית דרבינו שלמה שאמר בחלב שעל הכסלים חפוי בשר גמור הוא דוקא אותו [כ"ל] חלב צנוסכלים כמו שאומר בגמרא ולא שבתוך הכסלים כדאמר נמי ולא בתוך הכליות משום דבשר חופהו לא משום קרום כו' כדאמר חלב שהבשר חופה אותו מותר ולא אמרינן שהקרום חופה אותו עכ"ל ויש להבין דחוי של רבינו אפרים דהא רבינו יואל ה"ר ממש"כ רש"י וכשכלה למטה אותו בשר יואל ממנו קרום עז ולכן כו' ותחת אותו קרום עז יב

ד

יראים

עמוד ב אכילות

ספר

וחלב שהבשר חופה אותו מותר דכתיב על הכסלים ולא בתוך הכסלים. ולובן כוליא, פי' שומן שבתוך הכוליא המכוסה בכוליא מבפנים [פליגי בה] (ית) ר' ור' חייא חד אסר וחד שרי. ואמר אבוי מסתברא כמאן דשרי (יט) כי היכי דשרי בשר החופה בכסלים מטעם דכתיב על הכסלים הכי נמי משרינן בשר חופה דכתיב על הכליות ולא תוך הכליות.

[חולין ז' א'] **אמר** רב יהודה אמר שמואל חלב שעל המסס ובית הכוסות אסיר וענוש כרת וזהו חלב שעל הקרב וחלב היותרת, דהיינו שמונה (ב) תחת הקרום אסור מן התורה, שכל שומן בהמה השווה ליקרב בשור וכשב ועז אסור, שהרי חלב דפנות אסרנו אם לא מפני (כא) שכשר ליקרב אלא בעולה שכולה כליל, כדתניא ויותרת (הוא הנקרא איבד"ש בלע"ז) הוא הבשר המחלק וחוצין בין ריאה לכבד, וכן פירש"י ז"ל בפירו' חומש יותרת איבד"ש בל"ש. ויש מתירין הקרום שבו ואוכלין השומן המעורב בבשר היותרת שתחת הקרום מטעם חלב שהבשר חופה אותו. ואומר אני שבשר הוא בידם, שבשר חופה אותו אינו מותר כי אם בכסלים וכליות (כב) דכתיב בהן על למעוטי תוך, אבל ביותרת דלא כתיב ביה

תועפות ראם

י' חלב כו' שחפוי בשר גמור הוא ומה למד דה"ל לחלב הדבוק לנרם שהקרום חופה אותו יהא מותר ומה ענה אותו ע"ז רבינו אפרים. ובס' מי שלמה בסוף הספר דביני חלב הפנימי כתב נאמח דלרבינו אפרים האסור לא מיתשב חפוי בשר ואסור ללא כרס"י והשיג על הרמ"א שכל כס' ס"ד ס"ו ויש מתירין דמתשב חפוי בשר דלדין לנהיג כר"א האסור אי אפשר לפסוק כן ואין דבריו נראין כלל דל"כ הו"ל לרבינו אפרים להשיב לרבינו יואל בקיור ואשר נאמח דלרבינו שלמה אין הדין כרבינו שלמה ותל"מ אע"כ דנס רבינו אפרים מודה לאותו דין שכל רש"י שאותו קרום עב ולכן חפוי בשר גמור הוא ועפ"ש"כ בס' בזה"ש ויקרא ז' כ"ג בזה"ל וכתב הרמב"ם בה"ב מ"א ס"ו דהחוצין והקרום אין אסורין מה"ל וכן דעת כל הפוסקים. ולפי"ז א"ל דעת הפוסקים שחוצין הקרום העב לחפוי בשר עכ"ל והשם חדש הפריז על המדה להוכיח ממ"ש היראים שהקרום תורת בשר עליו דר"ל שהקרום בעצמו מותר באכילה ואין דבריו מוכרחין דלע"פ שהקרום אסור מדרבנן מ"מ שפיר חצין הקרום העב לחפוי בשר וכבר כתב רבינו אפרים שם דהכי תלתא קרומין משום תרבה שאמרו בחולין ז"א ח' וחד מינייהו דכפלי קא מני אותן שאסורין מדרבנן אבל אותן שחיצים עליהם כרת אינו מונה וא"כ א"ש דהוי ר"א לר"י דרבינו אפרים לשיטתו דהקרום של אותו חלב הדבוק לנרם אסור מה"ל וחיצין עליו כרת מש"ה לא מיתשב לחפוי בשר כ"א לחפוי קרום וחפוי קרום לא מהני מידי משא"כ חפוי קרום שצירש"י שמדין תורה מותר באכילה ואינו אסור אלא מדרבנן שפיר מודה לזה נס ר"א שחפוי בשר גמור הוא כפירש"י. ופסק הרמ"א כהם מתירין שרי וקיס דלא כמס"כ הס' מי שלמה וכן רבינו היראים שכתבתי לעיל דס"ל כרבינו אפרים ואפ"ה כ' כאן כפירש"י. (ית) ליתא בכת"י הב' חיצות שמוסברות. המעתיק. (יט) כאן דשרי. לפיכך חולין ז"ב ב' אמר אבוי כותי' דרבי אסי מסתברא פי' שאמרו שם מקודם רבי אסי גאים ליה וז"ל השם חדש וגלי' רבינו לא ראינו מי שגורס הכי שמדברי רבינו מוכח דלא הוא גרים דברי האמוראים דממרסע ולא דברי ר"א דגאים ליה אלא דברי האוסר והמתיר ופסק כמאן דשרי וא"ל אפי' לנוטלי וכס"כ שא"ל לנאסר אחריו עכ"ל. ולי נראה בפשטות דרבינו מפרש כהר"ר שהביא הר"ן והרא"ש דלדבי דינא דאורייתא קאמר ולא לאסוקי מדרבנא ור' יוחנן דמדינא אינהו מוודו לרב אסי אלא לאסוקי ממאן דאסר בפלוגתא דרבי ור"ח ומש"ה לא הביא רבינו דברי האמוראים וכן דברי אבוי בלשון מסתברא כמאן דשרי דר"ל לאסוקי ממאן דאסר דאורייתא קאמר ומשום לא היה לרבינו היראים שניו צנירסא אלא שכל דברי אבוי כפי פירושן ותל"מ. (ב) שמונה תחת הקרום צנפס ליתא וכן קאמר זה וכתב שמונה. (כא) מפני שאינו שרי כו' כדתיב לעיל ויותרת הוא הבשר כו' אפיר צנפס בלע"ז ויש מסורין הקרום כו' ל"ל [הנרא' ד] ועיין חולין מ"ו א' רש"י ד"ה צמקום. (כב) וכליות דכתיב צמן על כו' עיין בחולין ז"ב ב' תוד"ה אמר שכל שם ומיהו איבא למימר שאני לובן כוליא שממעט ליה קרא שעל הכליות ולא שבתוך הכליות ובאמת רבינו בעצמו כתב כן ובספר שונה הלכות לזה"ל עמד ע"ד התוס' שלא ראו חירץ הרא"מ בעצמו וכתב שם דדוחק גדול הוא לומר דמש"כ התוס' ומיהו איבא למימר כו' אינס דברי התוס' כ"א דברי הרא"מ. ובא"ז ח"א כו' תמ"ח כתב על שם רבינו יהודה צ"ר יאחק הנקרא שירלואן שכתב בשם רבו דאין לומר דהיינו משום דמיעשו קרא מדין חלב אבל אי לא היה קרא היה אסור כיון שקרב. דהא כיון שהיינו יכולין להעמיד מיעוט דעל הכליות לחלב שאינו כלל על הכליות ומוקי לה לחלב שבתוך הכליות ש"מ שאין לאסורו מטעם שהוא קרב עכ"ל ואני שמעתי ולא אבין ד' הא"ז דהא מה שאמרו בגמרא שעל הכליות א"ר ולא שבתוך הכליות מידרש מדכתיב בלע"ז ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן ולא כתיב ואת שתי הכליות ואת חלבן ככתוב בפ' זו [ח' כ"ה] ש"מ דאשר עליהן ולא שבתוך קאמר וא"כ אי אפשר כלל להעמיד מיעוט דאשר עליהן לחלב שאינו כלל עליהן דא"כ לכתוב ואת חלבן דמשמע נמי הך דינא ופסוק. ומה שהקשו התוס' שם ע"ד הרא"מ דלפ"י ליתסר שומן האליה שקרב עם האליה כו' ראיתי להוד אברהם להנאון בעל מ"ל ליו"ד סי' ס"ד סעי' י"ג בזה"ש שכתב קושיא זו אינו מכיר דהא מקסיקן בש"ס פכ"ה שם דמחוררתא כר"ז דאמר טעמא דשרי חלב האליה דא"ק כל חלב שור וכשב ועז דבר השור בשור וכשב ועז וא"כ שפיר קאמר הרא"מ ור"ת דשומן היותרת שקרב עם היותרת בשור וכשב ועז אסור וכן ראיתי בס' יראים להרא"מ עליו סי' קמ"י שזה נאמח דללא כמו שהביאו התוס' וכבר קדמו בזה המע"ש להרא"ש פ"ו דחולין סוף סי' י"ג אות ז' וכן בס' תוספת העזרה ביאור לת"כ פי' ויקרא דיבורא דכדשה דף ע"ד ב' מדמי הספר דפוס ווילנא תר"מ וז"ל שם ואף שהקשו שיהא שוקא והרא"ש על דבריו דא"כ אליה חיתסר כבר יסבה הרא"מ ז"ל בעצמו שם דשאני אליה שאינה שוה בשור וכשב ועז דאף המקשה דס"פ כה"כ הוה ידע דמטעם שקרב צנפס לית לן למיכר אלא דהוה ס"ד למיכר מטעם דאיכרי חלב ות' לו רב זצ"ל דכל חלב שור וכשב ועז מיעוטא הוא דהכי א"ר שוה ליקרב הוא דאסור הא שאינו שוה אע"ל דאיכרי חלב מותר ורב אסי ח' דלא איכרי כלל חלב סתמא אבל בדבר החת בשור וכשב ועז אע"ל דאין איכרי חלב יש לאסור אבל חלב אין הכרח לדבריו ז"ל ופירש"י מכל לומר דמדין התוס' והרא"ש והרא"מ ז"ל

על לא שרינן תוך ידיה ואסור אחרי שהזכר באיטורי שלמים. ואין לדקדק היתר מדאמרינן בשלהי כל הבשר [ק"ז ה'] אמר ליה רב מרי לרב זביד ואי אליה איקרי חלב תתער באכילה? אמר ליה עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו השוה בשור וכשב ועז דמשמע דרב מרי היה סובר דלא דרשינן שוה ליקרב אלא אעפ"י שאינו קרב אלא בכשב מיתסר ואפ"ה אי לאו משום דאיקרי חלב לא הוה סליק אדעתיה דתיתסר אליה חלב היותרת נמי לא שנא מאחר דלא אשכחינן דאיקרי חלב אעפ"י שקרב באימורין שרי? הבא לדקדק דקדוק זה לא כיון! דהתם רב מרי נמי הוה ידע דלא מיתסר אלא בשוה ליקרב, הלכך לא היה רוצה לאסור אלא מטעם דאיקרי [חלב] אבל לא היה סובר שמיעט הכתוב להתיר דשווה (כג) ליקרב ללמד על עצמו בא לאסור שוה ליקרב ולא להתיר שאינו שוה ליקרב, הלכך אמרינן אליה אעפ"י שאינה שוה מטעם דאיקרי חלב; והשיב לו רב זביד דמיעוט הוא דהכי אמר רחמנא שוה ליקרב אסור שאינו שוה ליקרב מותר הלכך אע"ג דאיקרי חלב אסור (כד) שהרי מיעט הכתוב להתיר. ובערוך בערך אצבע פי' יותרת (כה) הכת' אצבע הכבד והוא הנזכר במסכת תמיד [פי' מ"ג] וקורין פוציט בלע"ז והוא התיבת כבד קטנה הנכפלת על הכבד. ואני לפי מה שפירשו רבותי איבד"ש פירשתי.

אמר רב יהודה אמר שמואל [י"ג ה'] האי תרבא דאקליבוסתא אסור ועגוש כרת וזהו חלב שעל הכסלים פי' גם זה מחלב שעל הכסלים. אקליבוסתא, זהו עצם המחובר על הכסלים ויש עליו חלב, פי' חלב דאורייתא. תולדות החלב חוטין וקרומין. אמר רב ששת אמר (כו) רב אשי חוטין שבחלב אסורין ואין חייבים עליהם כרת. וטעמא דחלב אמר רחמנא ולא חוטין. והמשה חוטין איכא בכפלי תלתא מימינא ותרתי משמאלא, תלתא מפצלי לתרי תרי, תרי מפצלי לתלתא תלתא, נפקא מינה דאי שליף כדחמימי מישתלפי ואי לא בעי חטוטי בתרייהו. ואמר אבבי ואיתימא רב יהודה חמשה חוטין הוו תלתא משום תרבא ותרי משום דמא דכפלי דמחלי דכלייתא משום תרבא דידא דלועא משום דמא. למאי נ"מ הני אי מהתך ומלח להו שפיר דמי הני לית להו תקנתא, פירשו (כו) רבנן של חוטין דכפלי אדוקין אצל המתנייים ונמשכין עד תחת החזה, הלכך הקנה רביעי בשר מן הגוי ויש מקצת הכסלים בממכר צריך לבקש ולחתוך בתוך בין שתי חתיכות בשר שהרי חוטי חלב נמשכים שם והמשנה הפסיד. סמוך לזנב יש שומן לאלה ועליה יש חלב דאקליבוסתא שפירשנו למעלה שחייבים עליו כרת. ואותו חלב ושומן האליה דבוקים זה בזה ואין ביניהם אלא גיד אחד לכן כעין קרום ומראהו כמראה שומן מה שעל אותו הגיד שהוא כעין קרום לכן אסור בכרת ומה שתחתיו מותר מטעם חלב שהבשר חופה אותו. וצריך לגרור אותו גיד יפה יפה, ולפי שהוא לכן מועין בו כמה בני אדם ואינם יודעים להפריש בין חלב לשומן. וראיתי כמה בני אדם מנקרי בשר נכשלים בו, לכן נתתי לב להחזיר (כה) ולהכיל בין טמא לטהור.

ואמר רב יהודה חוטין שבקוקין אסורים יש מפרשים (כט) עוקין הנקא, ואינו בקי באותם חוטין, כי לא ידעתי חוטי חלב באותו מקום לבד חוטי דכפלי הנמשכים עד תחת המתנייים. ואני שמעתי ונראה לי עוקין זנב, ובכל התלמוד למדנו עוקין זנב כדתנן [סנה' ז' ג'] גימל עוקצו, הלכך צריך להסיר חוטין שבזנב, ודבר נראה שהם אסורים שהם סמוכים וגדלים (ל) ויונקין. מחלב הכליות.

קרמין, אמר (לא) רב הונא ואיתימא רב יהודה ה' קרמי הוו, תלתא משום תרבא ותרי משום דמא

תועפות ראם

ו"ל שם שהתירו וסברתם נכונה מאלד כו' עכ"ל ויפה נוסחת הכת"י בכלן ואין לדקדק היתר מדאמרינן בשלהי כה"ב כו' ודלא כמ"כ בנדפס ואין לדקדק היתסר וט"ס שם ו"ל ואין לדקדק היתסר והוא היתר ככתוב כלן בהכח"י ודלא כהסס חדש שפי' דברי הגדפס ככתוב היתסר ועיין מ"כ הנחל אסכול ח"ג ז' ע"א אות י"ג וכבר קדמו בזה הגה"ל במו"ד ס' ס"ד בהגהת ז"י אות ז"י ועיין בציאור שוה הלכות לכה"ג ובציאור ענפי יהודה לס' והזכיר לס' ויקרא כתב דלדעתו דברי התוס' והרא"ש שהקשו ע"ד ס' יראים נכונים דלא כהמע"ט שחמה על דבריהם וז"ל הענפי יהודה דגם רב זביד אינו חולק על רב אשי בזה דחלב שאסרם התורה הוא דוקא חלב סתמא וחלנו האלים חוין דהתורה ריבחה בכל חלב לה' בחלב סתמא אבל אם יש חלב שם אחר כגון שומן יותרת הכבד אין לאסור ושפיר הקשו ע"ד ספר יראים עכ"ל. (בג) דשוה כו' עד והשיב חסר בנדפס. (כד) אסור ט"ס וז"ל שריא. (כה) וכן פי' הרמב"ם בהקדמתו לס' קדשים והרשב"ם בפי' החומש והר"ן גיאות בזה' ויה"כ כ"כ בשם רב האי, חזרתי היא יותרת הכבד והיא אצבע קטנה שבקצה קף ידו של אדם כו' על שמה נקרא חזר הכבד כו' היותרת קטנה היא דומה לאצבע קטנה עכ"ל. (כו) רב אשי כ"ל וכו' לפיכך חולין ז"ל ב' (כז) מכלל עד ואמר ר"י חסר בנדפס והסמ"ג לאוין קל"ח והמרדכי פ' ג"ה הביאו לשון היראים כפמ"כ כלן בהכח"י וכו' בהגמ"י פ' מהמ"א אות ג' עיי"ש. (כח) להזכיר כ"ל. (כט) כן פרש"י ובס' רמ"ח אברים הל' י' יהודה ליב קאצנענעסאל ז' ע"ד בהג"ה כ' להסיה בפירש"י ד"ל קליבוסתא הנקא ועל עוקן פירש"י ע"ס קמן הוא ומונת על ע"ס שקורין הנקא כו' עיי"ש. (ל) בנדפס כתוב ובדלין והסס חדש שם כתב להגיה ולא ראה במרדכי בשם היראים שכתב וגדלין כמ"כ כלן וא"ש דעת רבינו היראים דלא כהרמב"ם פ"ז מהמ"א דין י"ג דחומי העוקן אסורין משום דס ובמחכ"ל השס חדש שהגיה ביראים דכ"ל ודבר נראה שאין אסורין (פי' משום חלב) שאין סמוכין ובדלין מחלב הכליות וא"ל ודאי שאין אסורין משום חלב אלא משום דס עכ"ל וטעות הוא בידו. (לא) רב הונא. לפיכך

ספר עמוד ב אכילות ראים ה

דכפלי דטחלי דכולייתא משום תרבא. דביעי דמיקרי משום דמא ומסקנא דקרמא דכולו טחלא אסיר. וקרום שעל דד הטחול פירשנו למעלה דאסור מן התורה והייבין עליו (לב) דמחובר לקרב שעל הקרב הוא.

סימן מה [קמז]

אוכל דם. צוה הקב"ה את ישראל שלא לאכול דם, דכתיב בפ' צו וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה. וענש בכרת בסמוך [דכתיב] כל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההיא [מעמיה]. ותניא בת"כ ומייתי לה בכריתות בפ' דם השחיטה [כ' ז'] כל דם לא תאכלו שומעני אף דם מהלכי שתיים דם (א) ביצים דם חגבים דם דגים הכל בכלל? ת"ל לעוף ולבהמה, מה עוף ובהמה מיוחדים שיש בהם טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בהם היתר ואיסור והן מין בשר אוציא דם מהלכי שתיים שאין בהם טומאה קלה אוציא דם שרצים שאין בהם טומאה חמורה אוציא דם ביצים שאין מין בשר, דם דגים וחגבים שכולם היתר. לעוף ולבהמה, אי מה עוף שאין בו משום כלאים, פי' צמרו [של עוף] אין בו משום כלאים אף כל שאין בו משום כלאים ת"ל ולבהמה; אי מה בהמה שאינה באם על חבנים [אף עוף שאינה באם על חבנים] ת"ל ולעוף. ודם ביצים דשרי הכא היינו דם שבא בביצים בלא זריעת זכר, אבל דם שבא על ידי זריעת זכר שסופו להעשות אפרוחים אסור, כדתניא בחולין פ' אלו טרפות [סז ז'] ביצים המזוירות נפש היפה תאכלם, נמצא עליה קורט דם זורק את הדם ואוכל את השאר. ואמרינן נמי בגיד הנשה [ז' ז'] ביצה בששים ואין ביצה מן המנין ומוקמינן דאית ביה אפרוח. וי"ל גם דההוא דחולין מדרבנן ואין (ב) חלוק בדם ביצים, ולא על כל דם הייבים כרת רק בדם שהנשמה [תלויה ו] יוצאה [בה], כדתנן בכריתות [ז' ז'] [בפרק] דם שחיטה בבהמה היה עוף בין טמאים בין טהורים דם נחירה דם עיקור דם הקזה שהנשמה יוצאה בו הייבים עליו, דם התמצית אין הייבין עליו, ר' יהודה מחייב [כרת] בדם התמצית. וטעמא דר"י מפרש בכריתות [ז' ז'] דכתיב כל דם לרבות. ובכריתות פ' ראשון [ד' ז'] אמר רבא ג' כריתות האמורים בדם למה? אחד לדם [חולין ואחד לדם] קדשים ואחד לדם כיסוי, פי' (ג) דם היה הראוי לכסות, שאלמלא לא רבתה תורה הייתי אומר שפמור בדם חולין ודם כסוי, דכתיב כי הדם [הוא] בנפש יכפר, אלמא בדם המכפר משתעי קרא. ודם האברים ודם התמצית

תועפות ראה

לפנינו נגמרא אמר רב כהנא וכו' כדנפס וברי"ף הני' ואמר אביי ואיתימא רב יהודה ומש"כ כלן ה' קרמי הוו נדפס איתא ה' קרמי איכא בחיותא וכו' בשאלות סי' כ"ד ועיי"ש בהע"ש אות י"ד וכו' השם חדש שב"כ כפי' תועפות רח"ס על השאלות עיי"ש בה"ח. (לב) עליו דכיון דמחובר לקרב חלב שעל הקרב הוא כ"ה נדפס. ועיין כתיב סי' ס"ד סק"י שפי' מ"ס קרום שעל דד הטחול והוא הולך הבס חייבין עליו דהיינו כשים חלב דבוק בכרית דקרום עצמו אינו אסור רק מחמת חלב הדבוק בו עכ"ל אבל הסכ"ל כלל כ"ח סי' ה' כתב משנן הנמרה והפסקוס משמע שחייבין גם על הקרום ולא ככו"ס עכ"ל וכן מובאר ברא"י הל' גיד הנשה סי' תמ"ח שהביא שם פירש"י עמ"ס בחולין ז"ג א' כוליה אכוליה נמי ל"ק הא צעילא הא בתתא וז"ל פי' רבינו שלמה עלאה חלב ממש שעל הקרום, תתא קרום הדבוק לכוליה כו' וקשה לר"י בר"ס ז'ל דהא קרום קתני ועוד אם הוא חלב ממש פשיטא [כנ"ל] דהוא אסור דהוי חלב שעל הכליות ונראה לרבינו יתחק צ"ר שמואל דעלמא היינו קרום שעל החלב שעל הכליות, ותתא היינו סמוך לכליות שהתא החלב ואצ"ל דבטחול אין חילוק בין קרמא עלאה לקרמא תתאה של חלב שע"ג הדל. היינו לפי ששם חלב יותר מדלי ודומה יותר מן החלב עצמו עכ"ל הרי דם"ל דקרום פי' קרום ממש ולא חלב ורבינו כתב כלן נדין קרומין וקרום שעל דד הטחול פרשנו למעלה דאסור מה"ת וחייבין עליו והיינו משכ"ל למעלה בלשון וחלב שע"ג הטחול שמחובר לקרב כו' אסור מדאורייתא וחייבין עליו כרת וז"ל דנס כן דעת היראים דקרום בכלל חלב. ובנדפס איתא וקרום שעל דד הטחול פי' למעלה אסור מן התורה כו' וא"כ משכ"ל פי' הוא פירוש לדד הטחול דהיינו למעלה אבל גי' הכתי' פירשנו למעלה דאסור מן התורה כו' ודו"ק :

(א) דם שרצים דם ביצים כנ"ל. ש"ח. (ב) עיין תוס' חולין ס"ד ז' ד"ה והוא מש"כ לתרץ סתירת הנמרה דחולין לכריתות. ולפמש"כ המדריכ פא"ס והא"ו ה' טריפות סי' תנ"ו שכ' הראב"ה בשם הרא"ש דלס' הדס נחלמן בלחות ענין שאינו ניכר בו התחלת ריקוס אכרות או דוקא הוא אסור מחמת דם אבל אם מלא דם ומכר בו התחלת ריקוס אכרות אבל לא נרקם ממש סיהא בלפחות משום שרץ מותר דסמוך לריקונו הוי עפרא ועיין ש"ך יו"ד סי' פ"ז סק"י א"כ הו"ל לרבינו לתרץ ההיא דכריתות דכנה"ג מיירי התם וי"ל דמשמעות הכריתות שאלמנה אוליא דם ביצים שאין מין בשר לא הוי צביה מלא דם כו' דטעם ההיתר הוא משום דהוי עפרא. וראיתי נס' ברא"ס פ' ויקרא ו' כ"ו שכ' על שם הכ"י בשם הרשב"א דליכא איסור דם צביה דספגא מארעא כיון דלינה מוסיף אכרות ובמחל"ת של דקדוק כתב כן דכ"י לא כתב בשם הרשב"א אלא דלין הצביה אסור דספגא מארעא אבל איסור דם לא שגא כמובאר בב"י דאפי' דספגא מארעא זורק את הדם לדברי האוסרים דם הנמלא בשאר ביצים אפי' במקום שאינו אסור הצביה אלא דמדברי היראים כלן נראה. דאפי' הדם מותר דספגא מארעא ואפי' מדרבנן להחיות הראשון כמשכ"ל ודם ביצים דשרי הכא היינו דם שגא צביה בלא זריעת זכר וע"כ היינו דספגא מארעא שאינה ראיה לגלל אכרות ובסמוך כתב רבינו ולפי אחד מן החירונים כו' הוי דם ביצים חולדות דם ש"מ דלדיקדק תי' ליכא בדם ביצים חולדה. (ג) פי' כו'. רש"י פי' לדם כסוי לדם היה עוף שספסו ונחננה סד"ל בטלה אנב ארעא ואי הדר אכלה עפרא בעלמא הוא ולא לחייב קמ"ל ורבינו מפרש לדם כסוי דם היה הראוי לכסות ואצ"ל דכתיב וכל דם לא

תחללו

בית

לרבנן בלא תעשה, דאמר רבא ה' לאוין האמורים בדם למה? אחד לדם קדשים ואחד לדם חולין ואחד לדם כסוי ואחד לדם התמצית ואחד לדם האברים, ותניא נמי [הכי בפרק] דם שחיטה [כ"ז י'] דם הטחול דם הכליות דם הלב דם האברים, פי' הני כולחו דם אברים ניהו והני כולחו בלא תעשה. וכי אמרינן דדם (ד) חלב הוי בלא תעשה גרידא [דוקא] דם ידיה, אבל [לא] דאתי ליה מעלמא ואמרינן עליה בכריתות פ' דם שחיטה [כ"ז י'] אמר ר"ז אמר רב דם של לב בהמה אסור וחייבין עליו כרת הואיל ויש בו כזית. וכי אמרינן דם האברים בשפירש (ה) אבל בעודו בו מותר, דההיא ברייתא דתניא דדם האברים בלא תעשה מוקמינן בכריתות פ' דם שחיטה בפירש. ואמרינן נמי בשבת פ' מפנין [ק"ה ז'] דבשר תפל של (ו) און שרי למלטולי בשבת דהוי לכוס אלמא אפי' שיש בו דם האברים מאחר דלא פירש דהוי לכוס. והשובר מפרקת של בהמה קודם שתצא נפשה נבלעה הדם ממקום אחר באברים, וההוא דם האברים כפירש. דאמרינן בהולין פ' כל הבשר [ק"ז י'] אמר שמואל משום ר' חייא, השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה הרי זה מכביד את הבשר וגזול את הבריות ומבלע דם באברים. אמרינן בכל הבשר, איבעיא להו, גזול את הבריות משום דמבלע דם באברים הא לדידיה באומצא (ז) שרי, פירש' שהדם חוזר ויוצא ע"י מלח או דלמא אפילו לדידיה נמי אסור, פירש' שאין הדם יוצא לעולם אפילו ע"י מלח. ויש להשיב על דבריו מאומצא דאסמיק דשריא, כי הסמקה ע"י הבלעת דם באה. ואחרי שאסר הגאון נאה וטוב שלא לשבור מפרקת הבהמה קודם שתמות, ולמחות במבחי גוים שלא יעשו:

בהקומין רבה [כ"ה י'] אמרינן אמר זעירא א"ר חנינא דם שבישלו אינו עובר עליו, ומעמא דראוי לזריקה בעינן ומוקמינן לה בהקפה לאור דלא חדר; אבל הקפהו בחמה דהדר לבריות חייב כדתניא בתוספתא דכריתות ומייתנין לה התם הקפה את הדם ואכלו או שהביחה החלב וגמעו חייב. ואמר רב יהודא אמר שמואל (ח) דם שמלחו אינו עובר עליו, ומעמא כיון דמלחו הוה ליה כאלו צלאו דמלוח הרי הוא כרותה דצלי:

תועפות ראם

תאכלנו לשון ולבהמה וזיהי בכלל בהמה ובהרמז'ס רפ"ו מהל' מ"א עכ"ז הייתי אומר שפטור דכתיב כי הדם הוא בנפש יכפר בו' כמו שמפרש והסמ"ג לאוין קל"ז כ' לשון מימרא דרצא ואחד לדם חיה הטעון כסוי וכ' אח"כ שאלמלא בו' נראה דס"ל כפי' היראים גם התוס' בכריתות שם שבי' לדם כסוי אנטרין קרא ללא נימא לא תאכלנו על הארץ תשכנו כמים למשמע הא אין נשפר אין חייבין עליו קמ"ל משמע דמפרשים כפי' רבינו דלא כפירש"י וכתב השם חדש לדקדק מדברי רבינו לדוקא קודם שזכור הוא דחייב על דם חיה ושפך אכל אחר שזכורו בטלה אע"פ דנתגלה משא"כ לפירש"י. (ד) דדם הלז כז"ל וגנ' היראים דם הלז צעמנו בלאו כמו דם הטחול והכליות שמדברין בדם של עגמם אכל דם הכנוס בתוך הלז בשעת יציאת נשמה משקף שריק מדם הגוסס וכ"כ הסמ"ג לאוין קל"ז ע"ג הרב ר"א ממזין וכ"ה לפיטו בכריתות שם כי קתני על דם דליה כי קאמר רב דלתי ליה מעלמא אכל נ"י הרי"ף והרא"ש צ"ל כל הבשר סי' כ"ה ובה"ס סי' ס"ה להיפך הדין דלתי ליה מעלמא כי קאמר רב דם דגופי' וכ"ה הווי העמודים. (ה) הני מילי בשפירש לחוץ כ"ה צנדפס וכ"ה התוס' בחולין י"ד א' ד"ה וקסין דלע"פ שפלט מנפלים מלך זה ללד זה אינו אסור עד שיפרוס לחוץ עיי"ש ומשכ"ל דהיה ברייתא דתניא דדם האברים בו' מוקמינן בכריתות פ' דם שחיטה בפירש עיי' משכ"ל הגרי"ף בתוס' רנ"ז מנחות פ"א סוף משנה ז' שהיה צ"ע דברי התו"ט דשם וא"כ גם דברי רבינו צ"ע. וראיתי להסמ"ג לאוין קל"ז אחר שהביא מימרות דרצא דרפ"ק בכריתות שלש כריתות האמורות בדם למה בו' ה' לאוין האמורים בדם למה בו' ואחד לדם האברים כתב וז"ל ומעמיד שם חיסור דם האברים כשפירש אכל אס לא פירש מותר עכ"ל ואם כונת הסמ"ג בתיבת "שם" לכריתות צ"כ ודלי ליתא ואם כונתו לפ' דם שחיטה שהביא למעלה וא"כ היינו כדברי היראים דר"ל למש"ש כ"ה ב' כי הניא אסור דפירש וישאר עליהם קושיא הגרי"ף שם דאין ענין זה לזה ולפלא על הגרי"ף שלא ראה ד' היראים והסמ"ג לחטט אחריהם כמו שחתר ע"ד התו"ט. והרא"ש סי' רע"א כתב וז"ל דלע"פ דאין לוקה על דם האברים שלא פירש מתוכו אכל אמרינן התם דדם שבלע מעלמא אחא והוי כמו שפירש מן האבר ולוקין עליו שצטפת מיתת הבהמה שורף את הדם משאר הגוף אליו עכ"ל. והנה לפיטו בכריתות כ"ב א' אמרו ד"ו לעינן אחר דדם הלז הוא בל"ה אכל כרת ליהכא משא"כ בדם הלז דלתיא מעלמא הוא בכרת ונראה מדברי הרא"ש שהיה לפיטו גירסא אחרת בגמרא שם ולפי"ו לק"מ קושיא הגרי"ף. ועד דכתשו' מהר"ח א"ו סי' כ"ד כ' לדחות ראיית הראשונים מהך דפ' מפנין ודצרי' שם תמוהין אך משכ"ל לדחות ראיית התוס' מדלמך שמואל' כבר שחקך עליו בשר בו' יפה כתב וז"ל מהר"ש א"ל בתוס' פסחים ע"ד א' וכן דחה שם ראיית התוס' מהא דחלטו ליה כנדל חתל' דשמי' כדד שניה כולו דרוממא שרייה עיי"ש ואולי מטעם זה לא כתב רבינו הרא"ש כאן יתר הראיות שבתוס' ועיין א"ו ה' מליחה סי' תע"ו. (ו) השם חדש צנדפס הגיה דל"ל של אוזו ועיין מג"א סי' ש"ה ס"ק כ"ו וצ"ל פ"ה דשבת סי' ג' ומשכ"ל הק"ש שם ומן ספר יראים אין ראייה שהוא ס"ל כפירש"י שפי' צהר איבעיא דפ' ה"ב נשברה מפרקת לענין אי חיי לקדירה ע"ש אה"כ לפמש"כ כאן בהכח"י דרבינו מקשה לפירש"י מאומא דאסמיק דשריא בו'. ולשון הגדפס בשר תפל של אין דרכין ואחר שהגיה הש"ח דל"ל של אוזו כתב וז"ל ומשכ"ל של אוזו דרכין בש"ס שלפיטו לא גרסין דרכין גם הרשב"א והריטב"א בחי' לשבת הכריתו ליהכא למימר דוקא בשר אוזא דרכין אכל בשר דעלמא לא בו' והנה בהכח"י שלפיטו ליתא תיבת דרכין. (ז) צאומא. רבינו כתב כן לפי שיטתו דלא כפירש"י אכל פירש"י ע"כ דל"ג תיבת צאומא כמש"כ הר"ן והרשב"א בחי' שם וצנדפס חסר כל האיבעיא ופירש"י וקושיא רבינו. (ח) שמואל' לפיטו

תולדות דם. דם מהלכי שתיים שפירש והוא בעין. כדתינא בכריתות [בפרק] דם שחיטה ובכתובות ב' אעפ"י [ס' ה'] דם שעל גבי הכבר גוררו ואוכלו של בין השנים מוצצו ואינו חושש. וטעמא כיון שפירש הוואה אומר דם גמור קאכיל, והתם ב' דם שחיטה [כ"ה ז'] מוקמינן דם מהלכי שתיים בכנוס, פ' בעין ואמר רבא (ט) דם דגים שכינסו אסור, ומסקינן התם בדם שחיטה בדלית ביה קשקשין דאתי לאחלופי בדם דעלמא ואפילו דם דגים המכונס מעצמו אסור, דכנסו לאו דוקא כדמוכח התם שדם שעל הכבר קרי ליה מכונס, ואעפ"י שהוא אסור אינו אסור בנותן טעם כשאר איסורין, דהשתא מיהא לאו מכונס. ורפי אחד מן התרוצים שתרצנו בדם ביצים הוי דם ביצים (י) תולדות דם; והכשר הבשר מידי דמו כדאמר שמואל בכל הבשר [ק"ג ה'] אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה (יא) ומסקינן היכא דלא הדיחו כי טבחה מדיח ומולח. ורב דימי מנדרעדא מלח ליה במילחה גלגליתא ומנפץ ליה, פ' במקום הדחה אחרונה היה מנפץ המלח שנקרש הדם בו (יב):

ובהלכות גדולות של רב יהודאי גאון זצ"ל כתוב: מנפץ לה והדר מחזר ליה במיא שפיר שפיר, ושפיר דמי לבשוליה וכדבריו עבדינן ואינו מועיל הניפוץ וצריך להדיחה הדחה אחרונה. ונראה דלהכי מצריך הגאון נפוץ במקום הדחה, שאלמלא יכניסנו בכלי עם המים בלא נפוץ המלח, היה המלח קבה (יג) ונעשית' המים שהדיח, שכל דבר לח מלוח שאינו נאכל או נשתה במולחו הוה ליה כרותח דצלי ונאסר הכלי והבשר, שהרי הרתיה הדם בסל שהדיח בו, הלכך מנפץ ביה תחלה להתיש כח רתיחת המלח. הלכך צריך להוור שלא יכניס אדם בשר מלוח בכלי עם המים הרבה (יד) שלא יעשו המים רותחות; אך יתן מבשר מעט ולא מים הרבה שלא יעשו המים [רותחים] כדי שיהיו המים ראויים לשתות במלחו, או יתפשט הבשר בידו באויר וידיח מעט כדי שתפול הדחת דם הנקשר, ואח"כ בלשאי להכניס הבשר במים ולגמור הדחתו שהרי התש כח המלח במי הדחה שנפלו לארץ ולאחר הדחה יתפוש הבשר באויר וידיח, שהרי מי הדחה שבכלי מים אסורות הן, שהרי נתערב בהן דם, ואותם מי איסור מופחות

תועפות ראם

לפנינו זעירי ולפי ג' רבינו א"ט מש"כ המעי"ט פ"ח בחולין ס' כ' לתרץ פירש"י דלא קתני איסורא דלמיכל הדם דהרי דם שמלחו או שצילו א"ט עליו כו' ויעיין בשו"ת שארית יעקב הנד"מ ס' י"ג דחכם א' הקשה ע"ז דהא רש"י ס"ל חולין ק"ט א' ד"ה הלז כו' הדם שצטל לאורייתא אכל בלחם התם אסור שמואל וסמואל לשיטתו דדם שמלחו א"ט עליו ושפיר מתרץ המעי"ט. (ט) לפנינו רב. ודע דהתו"ש רפ"ה דכריתות העיר ט"ז הרע"ז ש' אלז לר"ק שיהיה בדם דגים קשקשים כו' וי"ט א' ה"ה ב' חגבים אי לא דלא אישחמטו הפוסקים לומר דה"ה בחגבים עכ"ל ובלחם עיין חולין ס"ד ז' תוד"ה והוא ש' דשרי דם חגבים ודגים כל זמן שיצטו עליהן ומיכר שהוא מן ולשון הרמ"ש שם דם דגים וחגבים כ"ז כו' וא"כ בדברי הרמ"ש מובאר דה"ה בחגבים וכן הב"י צו"ד ס' ס"ו כחז צמס הת"ה וכן דם חגבים וצחשק שלמה למס' כריתות כ"א ז' כתב מדגפיה דל"ל דדם חגבים שנקטו ממי אסורין כמו דגים וסיים שם ופשוט הוא ולא העיר מ"כ ועיין בפר"ח ליו"ד ס' ס"ו סק"ד שהשיג ג"כ על התו"ש, ודלא כהספר מנחם שלמה למס' כריתות בהתוספתא פ"ב ס"ס י"ג שהעתיק דברי התו"ש שהיה צ"ע אם ה"ה דם חגבים אי לא ולא זכר דברי הספר"ה. (י) צנדפס הני' הוי דם תולדות דם והשם חדש שם נסתבך צפי' דברי היראים ע"ש אכל בלחם פשוט דל"ל שם הוי דם צינים תולדות דם ותל"מ. (יא) ומדיחו יפה יפה. כ"ה צנדפס וכ"ה צמ"ס שלפנינו וז"ל המרדכי שם ס' תשי"ט והזכיר צ"ס יפה יפה בהדחה כו' עיין"ג והוא מסק"ת ס' ס"ז והוא צו"ה דין א' ס"ז וכו' בהגמ"י פ"ו מהמ"א ה"י. (יב) זו ובה"ז כו' צנדפס חסר כל דברי הבה"ג ועיין בהגמ"י שם הו"ה שהביא דברי הרמ"ש ככתוב כאן בהכת"י וכ"כ הרזק ס' תי"ח עי"ש מה שקיבל מהרמ"ס. ודע דלפנינו כתוב בה"ג מחזור לה וגם ליתא שם תיבת צמים. ורואי להראב"ן בספרו ס' כ"ד שהביא שם ג' ה"ג מנפץ לה ממילחא ונחוריה וכו' שם צו"ל ומה שאמר ונחוריה וסברת שהוא לשון הדחה ליתא דל"ל הול"ל לשון הדחה ונחוריה ונחוריה דלא שייך למימר לשון חזיר צבצר כ"ה צנדפס וכבשו תרגום ויחזורין אלא ודאי ונחוריה לשון פליטה כמו כ"ז שנוחרת דמס' נדה וה"ק מפין ליה ממילחא ומפליטתה שצבצו בתוך המלח דהוא הדם ושפיר דמי עכ"ל אולם רבינו פי' דברי צו"ה כפשוטו דלא כהראב"ן ומש"ס לא דקדק כ"כ צלשון הבה"ג וכו' על שמו מחזר ליה במיא וכ"כ הרזק שם ומחזיר ליה במיא דהוא ונחוריה ש' הבה"ג וכו' צו"ה צמ"ס שם מקודם לזה וסיבא דקבעי למירמא צישרא בקדירה אסור עד דמלח ליה שפיר ומחזור ליה שפיר דל"ש אין הבשר כו' ומדיחו יפה יפה הרי ש' בה"ג ומחזור ור"ל הדחה כדלמך שמואל. ודע דכל דברי היראים מיירי בהדחה שאחר המליחה ודלא כה"ס שציאר כוונת היראים להדחת הבשר קודם מליחה. ובמחכ"ל לשון הריקאנטי ס' קז"ח אטעמיה וברור דמש"כ שם הריקאנטי, ואח"כ מולחו"ט"ס הוא כמש"כ שם ציאר משה צללל ועיין או"ז הל' מליחה ס' חע"ד ש' שמשמעות הסוגיא דממילחא גלגליתא לא היה מזריך שום הדחה אלא מנפץ לה ותל"מ אכל לשון רש"י משמע דבעי תרתי ניפוץ והדחה עי"ש גם מש"כ השם חדש עמש"ס היראים פי' במקום הדחה אחרונה היה מנפץ המלח כו' וכתב שם להגיס דל"ל פי' קודם הדחה אחרונה היה מנפץ כו' וזוהי יבא על נכון דברי רבינו שצבצמו ג"כ שצריך ניפוץ ואח"כ ידיח עכ"ל והלריך שם דברי הגמ"י פ"ו אוח' כ' ובלחם לא היה לפניו ס' היראים כת"י שלפנינו דלפמ"ל כאן דברי רבינו ברורים. (יג) על חציבת, ונעשית המים מוקד מלעיל וכו' הכת"י, נזק רותחות"ה המעתיק. ותיבת קבה שכתוב כאן ט"ס וז"ל רבא וז"ל הנהמ"י שם שלא יבא המלח רב ויהיו המים דם והוו להו כרותח כו'. (יד) הרבה. ר"ל הרבה בשר מלוח וז"ל אח"כ אך יתן מבשר מעט ולמים [כ"ז] הרבה. ואין

על הבשר, הלכך ידוע מפיחת מי איסור קודם שיכניס אותו בקדרה לבשלו או ירבה במים עד כדי בטול דם במים שבבלי שידיה בו, ואין בזה (טו) חשש דאין מבטלין אסור לכתחלה מאחר שהמים אינם נשתות ואינו מבטל בשביל לאכול ולשתות, כדאמרינן בביצה פ"א ד' כ' כי אמרינן אין מבטלים אסור לכתחלה היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה, פ"ו שאוכל ושותה לאיסורים, אבל הכא מיקלא קליא לאיסורא, ואין לך קלא גדול מזה שמי הדחה חולכים לאבוד. הלכך מנהג כשר שידיה מי טפיחת איסור באויר יפה יפה קודם שיתן לקדירה או ירבה במי הדחה עד כדי בטול הדם המודה במים, ושוב אין לחוש שהיה מי טפיחה מי היתר הם, והמשנה ממנהג זה שפירשנו הפסיד

ושעור שהיית הבשר במלח, פ"י רב יהודאי גאון זצ"ל כשיעור צלייתו (ושעור) דמלוח אמרינן דהוי כרותח דצלי, וכאשר הצלי מפליט את הדם כך המלח מפליט הדם. ושעור המלח כדתניא גבי קרבנות במנחות בפרק הקומץ רבה [ג"א] כיצד הוא עושה? מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו ואמר אבוי וכן לקדירה. למדנו שצריך שיתן מלח בכל מקום. וכתב רב יהודאי גאון זצ"ל שיעור ממלח בישראל כל שאינו נאכל מחמת מולחו (טז), וטעמא דבהכי אמר שמואל [ק"ז א] אין מניחין את הבשר אלא על גבי כלי מנוקב, ואי מלחיה על גבי כלי שאינו מנוקב הוה ליה כאלו דאבשיל ליה בדמיה, משום דקו"ל מלוח הרי הוא כרותח דצלי ואסור תהוי (יז) מנא. ואי דחספא הוה בעי למתבריה. ושוי לממלח עילוי מנא (יח) ועילוי ארביאל ועילוי גילא. כללל דמילתא: כל מילי דכי שרדיית מיא עילוייה דייב, שרי לממלח עילוייה, דדמא משריק שריק ההוא כלי, מידי דהוי אכלי מנוקב.

ושעור שהיית בשר (יט) פליטה בכלי שאינו מנוקב במים מועטות לאסור הכלי והבשר כדי שתפלוט דם שעור לאסור. ואי לא ידעינן כמה נפיק משערין בכל חתיכה בשר הפולטת.

אמר רב משרשיא אין מחזיקים דם [בבבני (כ) מעיים] ותרגמו הדורא דכנתא ומעייא וברכשא. כתב רב יהודאי גאון אב" כנתא גופא אסירא משום שורייק קמיני דדמא דאית ביה (כא) ואע"ג דאמר [חולין ז"ג ב']

תועפות ראם

(טז) ואין בזה חשש כו', לפלא צעני שנדפס כתוב להיפך ח"ו" שם ואפי' יכוין לבטל מי טפיחת האיסור אסור לבטל אסור לכתחלה ואין נטעות ולהציא ראה שאין להקפיד ולבטל אסור לכתחלה בניסול טפיחת הדם דתקן בשליה תרומות (פ"א מ"ח) המערה מכל לכל נוסף ג' טיפין ונותן לחורב חולין דהתם כת"ג מירי שאין קדושה תלויה אלא צדעת התורם ואמר רבין שאין דעת התורם על טפיחת כלי אחר נסיפת ג' טיפין עכ"ל ועי"ג בתו"ס שם בשם מפרש, מהני שני צבי משמע דדבר שאינו נחשב צעני המבטל ושאין חובתו לבטל לכתחילה מותר ולפי דברי היראים הנדפס אין ראה מת"ג לשאר איסורים ועי"ג ש"מ בתו"ס ובתוס' רעק"א אות ל"ח עיי"ש, אולם לפ"ד היראים הנדפס שאין דעת התורם על טפיחת כלי אחר נסיפת ג' טיפין ז"ל הא דמסיים בסיפא דמתניתין שם הרכינה ומיליה הר"י תרומה היינו משום דאין צריכה דשקרא שם אין ידוע איזה יהא למטה וכמס"כ התוס' צ"ב פ"ו ב' ד"ה משום אכל לפי מה שאמרו בגמ' משמע דלאו משום דאין צריכה נגעו זה וז' ע"ג ובתו"ס עמודי אש סי' י"ג אות ג' העיר מדברי היראים הנדפס על התו"ס. וז' השם חדש לפ"ד רבינו היראים שדעת התורם לא ה' על טפיחת כלי אחר נסיפת ג' טיפין ח"ו" אלא שאם הניח הכד עד שנתמלאת ה"ה תרומה דמאחר שלא רצה ליתן מיד שמן חולין גילה דעתו שהקדים גם המיני לתרומה עכ"ל וא"כ ח"ש סיפא דמתני' לפ"ד היראים שנדפס. (טז) ומשם ליה עליה שיעור טויה ואמר צ"כ כל הבשר אמר שמואל מלוח ה"ה כרותח. אמר כו' כ"ז וכו' בנדפס ועיין חולין קי"א ח' ובתוס' ד"ה ה"מ ובד"י ז"ג א' תוד"ה תחתי ועי' להלן סי' תנ"א וזמ"ש אות ב'. (יז) ז"ל ה"ה. (יח) לשון צ"ג בודיא וכו' בנדפס. ואפשר דעילוי מנא ש' רבינו ר"ל ע"ג קערה כפויה וכמס"כ הסמ"ג ששוקן העולם עיי"ש. (יט) צא"ה כלל י' סמ"ו כ' בשם הרא"ם ואפי' אם שהה הבשר כבר כשיעור על דף מודרן או כלי מנוקב ונותן לח"ה תוך כלי שא"מ וממלא ציר למטה בכלי הכל אסור ואפילו דיעבד עכ"ל ועיין פסחים דע"ד א' תוד"ה כבולעו צ"ה מ"כ ע"ג ר"ת וכו' התוס' בחולין קי"ב ב' ד"ה ודנים דבשר שנתן הציץ כגון כשח"מ דאע"ג דעדיין לא גמר הבשר פליטת דמו בולע דלא כדעת הרב הצרפנטי שצ"ה פ' כה"ב סמ"ע דדוקא כשנתהה הבשר שם כשיעור מליחתו וכן ראה הר"י צ"כ שמואל ז"ל לכאורה לומר עיין ח"ו" ה' מליחה סי' תע"ב שלא יאסר בשר הנמלה כשח"מ עד אחר שישהה צדס שכלי כדי פליטת כל דמו שאז חוזר ונולע עיי"ש ומשכ"ר כאן ושיעור שהיית כו' עד אמר רב משרשי חסר בנדפס. (כ) ליתא בכ"י. המעתיק. (כא) ואע"ג דחתכה פורתא פורתא ומלחה אסירא, כן הוא צ"ה ג' וכו' ביראים הנדפס וכו' דעת רבינו כאן שסיים ה"י כיון דדקיין [כ"ז] לא נפיק מינייהו דמא ספיר בחתיכה ומליחה ומס"כ בנדפס ח"ו"ג"ה הדורא וז"ש כנתא יפה כ' השם חדש שם להגיה דל"ל ז"ל דתורה ול"ש דכל קניינה וכו' צ"ה צ"ה אף כיוס ד' היראים הנדפס עד שיוציא שורייק סומקין וכו' הסמ"ג לאוין קל"ו בלשון צ"ה ג' עד שיוציא הוורדין קנים הנה לפנינו צ"ה צ"ה ליתא וכן בהכתי' שלפנינו כאן אין זכר לדברים אלו גם הא"ז ה' מליחה סי' תע"ה כ' ע"ג אבי העזרי ש' ורב יהודאי נזר כן משום שורייק דאית צ"ה שגידים דקים ים צ"ה וא"ל להוציאם, ובערוך ערך הדורא כ' פי' חמיו מנגנא בהדורא אין מחזיקין דם אכל כנתא צריך למולחה יפה ולהדיחה יפה עכ"ל ואין זה כדעת רב יהודאי גאון שהביא רבינו הרא"ם. וראיתי צ"ה התרומה ה' איסור ויהיה סי' ס"ד ש' ח"ו" ופי' רבינו יעקב דוקא הדקין אכל הכנתא נוסף שהוא העומן שסביביו ש' צו דם וצריך למולחו וכן איתא צ"ה צ"ה כנתא גופא אסור משום שורייק דמא דהוה בגויה עכ"ל הנה צריך רבינו יעקב שאמר הכנתא גופא נוסף צריך למולחו ע"ש מ"ש צ"ה צ"ה ובאמת נשיטת צ"ה חתיכה ומליחה לא מהני כנתא כ"ל גם בהגמ"י פ"ו מהמ"א אות פ' כ' צ"ה אכל הכנתא ע"מ הנקדחת אע"פ"ל אומר ר"ת שיש צו דם ויש צו דין בשר משום שורייק

ספר

תועפות ראם

שורייקי דדמא לאיחא בגוה וכן יאיתא בה"צ וסה"ת והמאות עב"ל יצחק ג"ב ר"ת ובה"צ וסה"ת והמאות וזבחת אינס שוין כמו שנתאר
 ומלאכי בם' מלבושו יו"ס ח"ב חיו"ד סי' ד' שהעיר שם מדין שומן הכנתא וכו' שיש שינוי גירסאות דדברי בה"צ עיי"ש, ומש"כ היראים
 לאחר ד' בה"צ מהא לאמרו במזרק: חתכים ומלחיה אפי' לקדירה ש"ד משום לאוין דרבינו כו' כ"כ הסמ"ג שם ליישב וחידוש שלא זכר
 שם רבינו ע"ו ועיין בם' העיסור שער ראשון הכרך הבשר שהביא שם ד' הבה"צ ל"ג דהורא ל"ג דקטיו. (בב) חתכיה ומלחיה אפי' כו'
 ע"ל. (בב) אגומרי במלחיה ולא חתכיה כל"ל [הגרא"ד] והריקאני סי' ק"ח כ"ח שם וזה"ת בחתוכיה דלא סמקא אבל סמקא י"ל דאסירא
 ע"ל דברי היראים הנדפסם אבל כאן בזה"ת כחוב וג"ל בין דסמקא בין דלא סמקא כוליה שרו [כל"ל] אגומריה דיעבד ע"ל ואש
 לפי וסחת הכת"י מה"ש אפי' אפי' ומלן דבשר לני בלא מלח שפיה כו' דלפי נוסחת היראים הנדפס ל"ג כמש"כ בבאר מעשה בבלא
 להריקאני שם וז"ל ביראים משמע דרך שדייה אגומרי ירד מלחיה ולא חתכיה ובתליה בשפוד ל"ג. כלל עיי"ש וקשה הלא בשניהם
 אמרו מיישב שייבי דמא ומ"ש בין תלי' בשפודא לאגמי' אגומרי ואם רבינו מסתפק כי יש לפרש שדייה אגומרי במלחיה ולא חתכיה א"כ
 ה"נ יש לפרש תליה נמי בשפודא במלחיה ולא חתכיה ואם נאמר דז"ר לפרש ומלן דבשר לני בלא מלח שריי' כו' תשובתו בלדו גומרי
 מיישב שייבי ומפליג את הדם כמלה כ"כ שם רבינו הרי דשייבם שוין וע"כ הכוון גי' הכת"י שאין חילוק כלל ביניהם וכמש"כ הסמ"ג
 לני שאמרו אפי' בגלי שם ע"ה הנחלים ממש מותר שכה האור שחב הדם עכ"ל וגם חילוק רבינו לני לבתחילה לדיעבד קאי על שניהם בין
 בגליה על האש או על גחלים וכמש"כ האו"ח כלל ח' דין ו' ונחוב עלתא כרש"י ל"ג בשר לני לירד מלחיה מועטת לבתחילה כו'.
 (בד) ממוקם למקום גומרי כו' כל"ל והך דאפי' כו' חסר בנדפס ועיין לעיל או"ח ה' (בה) ליתא כל"ל. העמתיק. (בב) במלה. חתכי
 זו ליתא בנדפס מיהו שם כתוב אחר שכבר נתקשו במלה ונסתמו נקבי הבשר" וכן ליתא ועיין בביאור מעשה בבלא לריקאני שם שכ'
 דמלשון היראים משמע כהרמ"א סי' ע' ס"ב דכשהדגים לא נמלחו מעולם מותר ובס"י שם סק"ח לא פסק בן והרי הרא"ם תנא דמסייע
 לפסק הרמ"א וע"ש בש"ך סק"ו עכ"ל והנה ביראים הנדפס מובאר בדיו זה שס"ל לרבינו כהר"ר יוסף מאורלינש שהביאו החוס' בחולין
 קי"ב ב' ד"ה ודגים דס"ל דלא אמרינן דלפוט ליר אחר מלחיה הילכך נאכר בשר התחתון אבל עליון מותר לכיוון דגמר תחתון פליטת
 ונלעגין הבשר מרתיתא המלה אפי' שהוא אכסור לא אכר העליון אפי' שהעליון פולט ורוחה שפיה התחתון האכסור לני רוחה שפיה שכבר גמר
 פליטתו ונלעגין מרתיתא בפי' כה"ס ספור מלחיה וטפת תפל מותר ונראה דלוא כסדרת החוס' שם שכ' וטפת לא לאמרינן מלחיה הרי הוא כרוחה
 אלא בשעת פליטה אבל אחר גמר פליטה לא חשיב כרוחה דפסק כח המלח מחמת שהפליט את הבשר ויורא כח המלח שם הדם עכ"ל אבל
 בזה"ת שפליטנו מובאר ההיפוך שכ' וגם התחתון אם לא הי' לו בית קיבול דדמא משרק שריק מותר מידי דהוי אבלי מנוקב והוא כמש"כ
 החוס' שם מתחילה ע"ש ר"ת עיי"ש גם כ' רבינו להלן אם שהתה בשר שיעור פליטה ומלחו עליו בשר אחר ויש בתחתון בית קבול כו'
 שומן התחתון נעשה בגילה ואכסור העליון מדיו מלחיה ה"ה כרוחה אף שיהיה התחתון האכסור עדיין לה שיש תורת רוחה עליו דמלא מלח בעינן
 עיי"ש הרי דלאך גמר פליטה אם הוא עדיין לה חשיב כרוחה דלא כסדרת החוס' ה"נ ואשתומם על המגלה שציראים הנדפסם הביא
 סדרת רבינו אפרים ב"ר יצחק וז"ל דלא אמרינן תעג"ל אלא בבשר וחלב וכו' עליו והוא שיבש עיי"ש וכן בריקאני שם הביא דברי
 הכרמ"א מומין שציראים הנדפסם ועיין חולין ד' ק' תול"ה בשקדס ולפנינו בזה"ת אין זכר לכל הדברים וע"ד רבינו כאן דהעג"ל בשאר

שלא מצינו שאח"ל חתיכה נעשית (כו) במין אחד שהאוסר והנאסר הם ממין אחד. כדאמרינן בגיד הנשה [ק"ו] דרש רבא בר בר חנא חתיכה של נבילה ושל דג שמא אינה אוסרת עד שיתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות. אוקי רב אמורא עליו ודרש אפילו לא נתן טעם אלא בחתיכה חתיכה עצמית נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות כלן מפני שהן מינה. ואמרינן, מכדי רב כמאן אמרה לשמעתיה כר' יהודא דאמר מין במינו לא בטיל. מכל מקום למדנו דבחד (כח) מנייהו אתי אבל כשהם שהאוסר דם והנאסר שומן לא אמרינן בה נאסר שומן מטעם דם שיעשה שומן הנאסר כאלו כולם חתיכת דם, שהיאך יתכן לומר שהשומן יקרא עליו (כט) ויעשה כאלו הוא דם, ואינם דומים זה לזה לא בשמא ולא בטעמא, שמעם שאמרו חז"ל אותה חתיכה נעשית נבילה משום שנקרא שם איסור על החתיכה ונקראת חתיכת איסור כמו חתיכת נבילה. ואם היינו אומרים שלא לשער בכוחה היה בא לידי קלקול, שאף בנבילה גמורה הינו ממעמים שלא ישער בכולהו שמאחר שנקרא עליו שם איסור אתי לאחלופי בחתיכת נבילה גופא, הלכך אמרו לשער בכולה. ומעם זה לא שייך למימר אלא כשאוסר ונאסר שוין שנקרא שם האוסר על הנאסר והשתא אתי שפיר: דאמרינן בפ' כל הבשר [ק"ט] ובפסחים בביצד צולין [ע"ז] הלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו קורעו אחר בשולו ומותר, ואמרינן בפסחים טעמו דכבולעו כך פולטו, וע"כ בשאין מקום בשולו כדי לבטל הלב והדם מיירי, ולא אמרינן הלב נעשה נבילה בכליעת הדם ולא נצטרך לפרש בישול צלייתו כפירש"י ומביא ראיה מויבשלו את הפסח. ויען שפירש"י בשול צליה יש לחוש ולאסור העליון מטעם שנעשה התחתון חתיכה נבילה אחרי שנבלע הדם לאחר הפליטה שאינו ראוי לצאת ולהפריד כאשר אפשר לפנים. ובמקום צליה ליכא למימר נעשה נבילה, שמאחר שהאיסור יכל להפריד מן החיתר. מפני תערובתו ואין (ל) לומר חתיכה עצמה נעשית נבילה שהרי האסור שנתערב נידון כאלו מונחת על החיתר בלא תערובות, ולהכי אין הלב נעשה נבילה בכליעת דם, דאי לאו (לא) אין בשר נכשרת ביציאת דם מטעם דכבולעו כך פולטו, שהרי בהקדם דם בבשר נעשה נבילה אלא ודאי (*) דבר איסור שנתערב בחיתר ואפשר להפריד זה מזה לא אמרינן ביה חתיכה [נעשית] נבילה והדם אפשר להפרידו ע"י מלה וצלי. והיינו דאמרינן בפ' כל הבשר [ק"ט] אי קאסבר אפשר לסוחטו מותר אמאי אותה חתיכה נעשית נבילה, אלא קאסבר אפשר לסוחטו אסור, ומחאי טעמא נמי בכלי עץ ומתכות שאפשר להפריד האסור בהן ע"י גיעול או ליבון (לב) (*) כל הבשר אם כל האיסור במקום אחד על הכלי לא אמרינן כל הכלי נעשה נבילה להרבות בו (*) בכל הכלי אם נתבשל באותו כלי היתר ומשערינן לפי שיעור איסור שנפל במקום שברור לנו כמה נפל מן האיסור, אבל אי לא שיער איסור שנפל משערינן בכל הכלי ולא במאי דנפיק מיניה דלא ידעינן כמה נפיק מיניה, כדאמרינן בגיד הנשה [י"ז] גבי כחל. וראיה עוד לדבר שבמקום שאפשר להפריד האיסור לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה, דאמרינן בגיד הנשה גבי כחל אלא מעתה נפל לקדירה אחרת אל יאסר? כיון דאמר רב יצחק בריה דרב משרשיה כחל עצמו אסור, פי' שאי אפשר להכשיר הכחל בהפרדת החלב שוויה רבנן בחתיכה דנבילה. דבר ברור ואמת שכל דבר היתר שנבלע בו איסור ואפשר להכשיר החיתר מן האיסור לא אמרינן ביה אותה חתיכה נעשית נבילה. והטעם אסביר מה ראו חכמים לומר (לג) בין שמעם חתיכה נעשית נבילה משום שנקרא שם איסור על חתיכה ונקראת חתיכת איסור כמו חתיכה אומר שלא לשער בכולה היה הדבר בא לידי קלקול כאשר פירשנו למעלה וטעם זה לא שייך למעלה, שאי אפשר להתירו מן האיסור, אבל במקום שאפשר להכשירו מן האיסור כגון דם ע"י המלה וצלי וכלי עץ וכלי מתכות ע"י געול וליבון אינו נקרא שם איסור על כל החתיכה ועל כל הכלי, שהרי האיסור והחיתר כל אחד בפני עצמו. ולפי טעם זה לא קשיא דתנן בובכיים פ' דם חמאת [י"ז] חתיכה שנעשה בחתיכה לא כל החתיכה אסורה ואינה אסורה אלא מקום שבלע, ותניא בבבשרא (לד) חותך מקום הבלע. ואמרינן בפסחים פ' ביצד צולין [ע"ט] נטף מרטבו על החרס וחזר אליו יטול מקומו, נגע בחרסו של תנור יקלף מקומו. ואמרינן נמי בחולין [י"ז] נטף

(*) נבלה נחמק כ"י ח"ו ח"ו.

תועפות ראם

איסורין מדבריהם דל"כ ה' בא לידי קלקול באיסור נבילה עומה שלא לשער בסלה ודלא כה"ל ס"ס כה"ל ס"כ דבשאר איסורין מדבריהם שרלו להשוות אותן לנשר בחלב ואין חילוק בין צמינס או שלא צמינס ע"י"ש צאורך. (כו) נבילה חלץ צמין כו' כ"ל. (כח) דנחל מינה איירי אצל כהסס ב' מינים שהאוסר בו כ"ל. (כט) עליו שם דם ויעשה כו' כ"ל. (ל) ז"ל אין. (לא) לאו הכי אין כו' כ"ל וכ"כ המרדכי פ"ה על שם הרא"ש בספר יראים והא"ש כלל כ"ד דין פ' כ' דברי המרדכי בשם הרא"ש שם כ"י צוה"ל דל"כ לא תמלא בשר תפל שנפל לזיר שזית ע"י מליחה מטעם ככ"פ דהא כשנפל לזיר כ"ג ונאסר חף היתר שבה ולא ניתרת עוד אע"כ כיון דדם אפשר להפרידו מהבשר תפל ע"י מליחה וצלי לא אמרינן בה חט"ל כו' ועיין חולין ז"ל ב' תול"ה חט"ל. (לב) או ליבון אם נפל איסור במקום כו' להרבות האיסור ולשער בכל הכלי כו' כ"ל וכ"כ במרדכי שם ועיין בד"מ י"ד ס"י ז"ל א"ד. (לג) לומר קן כיון שטעם כו' כמו חתיכה נבילה אם הייתי אומר כו' שייך לומר חלץ במקום ש"א כו' כ"ל. (לד) כשנשר חותך כו' כ"ל ועי"ש

ספר עמוד ב אכילות יראים ח

בגיד הנשה, אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. ואמרינן נמי התם, בגיד (לה) קולף ואוכל עד שמגיע לגיד לחלב יש קצת נאסר בבליעת איסור, ולא אמרינן בשר הנבלע מן האיסור יעשה נבילה ויאסר סמוך לו, וכן זה את זה אפילו עד ד' מעו' ושריא בהתיבת מקום הנבלע, דכיון שמעם בשביל שנקרא עליה שם וחתיכה זאת לא נבלעה כלה מן האיסור לא נקרא שם איסור על כל החתיכה שעדיין שם היתר עליה, הלכך לא אתי לאיחלופי בהתיבה נבלה דהתיבה נעשית נבילה ארז"ל חצי חתיכה נעשית נבילה לא אמרו רבותינו. ולפי זה הטעם אתי שפיר משנת שבמסכת תרומות פ"ה, דתנן טאה תרומה שנפלה לפחות מק' ונפל מן המדומע למקום אחר ר' אליעזר אומר מדומע כתרומה ודאי, וחכמים אומרים אין המדומע מדומע אלא לפי השבון ואין המחמץ מחמץ אלא לפי חשבון, דסבר (לו) רבא כיון שסותר לכהנים אע"פ שאסור לזרים לא אתי לאיחלופי ביה נבלה ושאר אסורים לא מחמירין ביה לעשות הכל נבלה ור' אליעזר סבר מאחר שאסור לזרים לגבי דידהו מיהא כנבילה הויא וגזרינן בהו כאלו הכל חתיכה נבילה. ועל מה שאמרתי למעלה דלא אמרינן חתיכה נעשית נבילה אלא במין במינו, יש להביא ראיה דאמרינן בשלהי ע"ז [ע"ז 6] יין במים בנותן טעם ומוקמינן לה היתרא לגו איסורא בנופל מעט מעט מיירי, דאי נפל בבת אחת לא הוי מקשי מינה לרב (לו) מרי דאמר ראשון ראשון בטל, שמתוך הקשיא הווקר רב דימי להעמיד המשנה היתר לגו איסורא אלא ודאי בנופל מעט מעט מיירי דקתני היתרא לגו איסורא בנותן טעם, אבל אם רבה היתר שנפל עד שאין במים דאיסורא בנותן טעם בחמרא דהיתרא אע"פ שינפל מעט מעט, לא אמרינן ראשון ראשון בטל במיא דאסורא ונעשה איסורא, אבל (לה) במין שאינו מינו לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה, וזה טעם פירוש רבנו שמואל זצ"ל לשם דלחכי לא מיתסר אלא בנותן טעם שלא יתכן לומר נעשה יין של נתי היתר מיא דאסורא, כיון שאין טעם מים כלל ולא יעשה ראשון ראשון איסור, אבל יין ביין היתרא לגו איסורא אמרינן אסור בכל שהוא, אע"פ דאיסורא לגו היתרא ראשון ראשון בטל לפי שהיתר לתוך איסור ראשון ראשון נעשה איסור כדון אותה חתיכה נעשית נבילה במין במינו. זאת נראה לי ראיה טובה עד אשר אשמע תשובתי. ואין להשיב מבשר בחלב לאסור בכל הבשר על החתיכה נעשית נבילה. דהתם אע"פ שהם ב' מינין טעמא אחרינא אית ליה, שהבשר בחלב שניהם אסורין זה את זה, החלב מחמת הבשר והבשר מחמת החלב, יש לנו לחשוב שניהם כחתיכת איסור, לפי כשבאו שניהם יחד נעשו אסורין, אבל שאר איסור הנבלעים בהיתר כגון תרומה דם וחלב, שאין האסור אלא באחד מהן, יש לומר דלא אמרינן בהו חתיכה נעשית נבילה, אלא [אם] יהיו מין במינו. מטעם שהסברתי למעלה, אסיקנא דבמין בשאינו מינו לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה אלא במין במינו לא עבידנא עובדא עד אשר יצא דברים מגדולים ממני שיסכימו לסברתי. ואי אמרינן חתיכה נעשית נבילה במין בשאינו מינו, י"ל אם שהתה בשר שעור פליטה ומלחו עליו בשר אחר ויש בתחתון בית קבול דליכא למימר דדמא משריק שריק שנאסר התחתון שומן התחתון נעשה נבילה ואסור העליון מדין מליה הרי הוא כרותה, אך שיהיה התחתון הנאסר עדיין (לט) זה שיש תורת רותה עליו דנימא מליה בעינן. ואין להתירו מטעם שאמרתי למעלה, דבמקום צלייה לא אמרינן בדם שיעשה החתיכה נבילה ומליה הרי הוא כרותה דצלי מטעם זה אין להתיר, שהרי תלינן למעלה מטעם שאפשר להפריד האסור ע"י מלח או צליה ואותו הטעם אינו אלא בדם הנבלע בבשר קודם גמר פליטת דמו או בדם יבש הנקשר בחתיכה יבשה ואינו נבלע בבשר שאותו דם ראוי להפרידו מן היתר. אבל זה שנבלע בחתיכת בשר לאחר גמר פליטתה אינו יוצאה לעולם לא ע"י מלח ולא ע"י צליה והוי כדם הנבלע בלחם שאינו נבשר לעולם במקום בליעתו, הלכך אי מסקי' דחתיכה נעשית נבילה במין בשאינו מינו אסור התחתון העליון כאשר פירשנו. ודבר אמת נראה לי דלא אמרינן אלא במין במינו מטעם שפירשנו למעלה. ויען שנהגו העולם איסור, יראתי להורות היתר עד שישמעו רבותי סברותי והמיקל לא הפסיד.

תועפות ראם

י"ז ב'. (לה) בגדי שגללו בחלבו קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו אע"פ שסמוך לחלב יש קצת בו' עד ק' כז"ל וכ"ה במרדכי ס' וחיבת מעו' ס"ס ואולי י"ל אפי' עד מלאה ועיין חולין י"ז ב' תוד"ה אפי' שהביאו דברי הרא"ם בקורא' וכ' ואין זה טעם ונאמח רבינו הרא"ם כ' טעם זה. (לו) דסברי רבנן כיון כו' כז"ל ועיין חולין ק' א' תוד"ה בשקדס שז' דיש לחלק בין דבר יבש לדבר הנאסר ע"י צלייה אולם רבינו ה"ר ממה שאמרו ואין המחמץ מחמץ אלא לפי חשבון ועיין' במס' תרומות מש"כ הגר"ש. (לז) לרב דימי כז"ל כמו שאמר בסמוך ועיין חולין פ"ו א' תוד"ה אכל ובמהר"א ס' והרי"ב"א בחי' נע"י שם כ' ג"כ הכינוי לעולם בנופל היתרא לגו איסורא מטעם מעט דלא כר"ס ס' ד"ה עי"ס. (לח) אכל ס"ס וז"ל אלא. (לט) עדיין לח שיש בו' עליו דממא מליח בו' כז"ל ועיין מש"כ לעיל חות

ומקומות שיש להם בית-קבול, כגון צלעות איל וכבש, אע"פ שאי אפשר (ט) להחמיר בהן דמא משרק שריק, שהרי אי אפשר שלא יעמוד הדם אע"פ כן מותר למלוח כמה חתיכות זו עם זו, אחרי שלא ימתין בין המליחות שיעור פליטה, כי כל שעה בלעה הראשונה מן האחרונות ולא נסתמו נקבי הבשר וכו' פולטו. היינו דאמרינן ב' כל הבשר [ק"ג ח'] רב ששת מלח לה גרמא גרמא תרי גרמי מאי טעמא לא דפליט האי ובלע האי, חד גרמא נמי פליט מהאי ניסא ובלע האי ניסא אלא לא שנה, פ' כולוהו שרי דכבולעו כך פולטו. ולא כדברי רבותי שפירשו היתר גרמי משום [דמורד] לפלוט ולא בלע, דלפי זה הטעם אם יש בית קיבול לחתיכה לא שריא, והא ליתא דהא שרי' מילתא ובה טעמא אמת להחמיר, דהיכא דליכא למימר כבולעו כך פולטו כגון בשר לאחר פליטה ואיכא למימר דמא משרק שריק כגון שאין לחתיכה עכבה קבול שריא מטעם משרק שריק ובמקום דליכא למימר משרק שריק. ויש להחמיר מטעם כבולעו כך פולטו, כגון בשר קודם פליטה, ויש בה גומות ועכבה שרינן ליה מידי דהוי אמליחה, וטעם מורד לפלוט לא בלע לא מצינו בכל התלמוד. הלכך אחרי שהבשר בולע בשעת פליטה צריך להזהר המולח חתיכות גדולות שיש להן בית קבול כגון צלעות איל וכבש שהדם מתאסף בהן בו צריך להשהות הבשר במלח קודם שיתנו בקדירה שעור צליית כל החתיכות זאת כאותם החתיכות שהדם מתאסף בהן שהרי חתיכה עליונה שהתה שעור צליה ובין (מא) כל אחת ואחת בפליטת דמה ופליטת טיפה אחרונה שבחתיכה עליונה שהיא יוצאה בסוף שעור צליית עוברת דרך שאר חתיכות שאין להם מוצא, ומטעם בליעת אותה טיפה צריכה כל אחת שהות בפליטת אותה טיפה שעור צליית, שלא מצינו חילוק בפליטת דם מועט בפליטת דם מרובה, שבכולן צריך להשהות בשוה הלכך אותה יוצרכת שהייה לכל בולעיה. ש ע ו ר צ ל י ה

אמרינן בפרק כל הבשר [ק"א ח'] דרש מיימר הלכתא בין כבדא בין כהלא פ' (מב) בין במליחה בין בצלי תותי בשרא שרי עלוי (ה) בשרא דיעבד 'אין לכתחלה לא. אמר רב נחמן אמר (רב) שמואל [ק"ג ח'] אין מניחין כלי תחת הבשר עד שיכלה כל מראה האדמומית שבו, פ' תחת הבשר הנצלה. מנא ידעינן? אסיק רב (מג) אסי ואמר לית ליה תקנתא אלא למישדא ביה תרי ותלת גללי דמילחא ובתר הכי שפי ליה, פ' וכגון שאין הדם נוסף (מד) קבלה היא כידינו שאין עושין כהלכה זאת שאין אנו בקאין בשפייא זאת. ועוד י"ל רבוי המלח או מיעוטו מכלכל הדם עם המים הלכך אין לעמוד על דבר זה. וכן פ' ר"ה, לא לינפש ביה מילחא דלמא מפעפע דמא דבי ווגי. והיכא דנפל בשרא משפודא לבי ווגי אסירא ההוא בשרא, דאמרינן בלע בשרא מההיא דמא דבי ווגי, פ' בשר רותח, ואפילו הוי דמא דבי ווגי צונן, וקימ"ל כשמואל כביצד צולין [ט"ז ח'] דאמרינן תתאי גבר [אסירא] ההוא כשרא דתתאי גבר לא מהני אלא שאינו מבושל אבל קליפה בעי (מה) דהכי אמרינן לרב דאמר עילאה גבר, אי עילאי צונן קליפה בעי לשמואל דאמר תתאי גבר לא שנה. ועוד דלא אמרינן עילאי גבר ותתאי גבר אלא בשוין אבל אם

תועפות ראם

אות כ"ו. (ט) שאל' לומר צק כו' כ"ז וכ"ח הא"ה דין י' ס' כ"ג ע"ט הרא"ה עיין שם שסיים סל"ה והייט דוקא צדיענד אלל לכתחילה ודאי צריך ליזהר להסיר כל הנלעות וכל בית קיבול החתיכות למטה עכ"ל. (מא) דל"ל וכן, ועיין חולין ק"ב ב' תוד"ה ודגים. (מב) משום דמפרש"י והתוס' שם משמע דמייירי דוקא צלי להכי כ' רבינו זין צמליה כו' דצמליה נמי עלויה צשרא לא לכתחילה וכמש"כ המ"מ פ"ו מהמ"ל דין ח' ע"ט הרשב"א דלא כיש חולקין ועיין צהר"ה חולין שם שכל אלל למלות צשר עס כחל שרי צכל ענין כו' ואין דעת רבינו הרא"ה כן. ש"ת. (מג) רב אשי כ"ה צנמרא ומשכ"ר תרי וג' כ"ה צרי"ף ור"ה וכו' הר"ן בשם ה"ה דלא שרי ר"ה אלל צתרי צללא דמילחא או תלת אלל טובא לא ולפנינו צנמרא ליתא וג' וכן צנמרא ליתא ועיין לשון המדרכי פ' כה"ב ס' חשט"ו שגראה משם דלצה"ג דוקא ב' ולא יותר. (מד) טעף רותח כ"ה צנמרא וזיין שם חדש שם שפי' שרנינו לזנו ליישז מה שסקסה הרשב"א צחי' לחולין שם ור"ה א"כ היזב צי' מילחא נמי ליתסר דהא צזמן ודס שמיס דותחין וצלעי מהדדי כו' ועז"ל רבינו פ' וכגון שאין הדם טעף רותח, ולכאורה קשה האידך אפשר שיה' הדם הטעף צלתי רותח וי"ל כמש"כ צתה"ל להרשב"א שזיו מותנין בו מים וצתוך המים היו מותנין בו גרידרי המלח ור"ה אם המים צוננין ממילא הטעף צתוך אינו רותח דתתאה גבר ולפמ"ל כן חסר תיבת רותח ל"ל דכוונת רבינו צפי' הכי דצתה הכי שפי' ליה צענין שאין הדם טעף לתוך הצזמן וכמש"כ הר"ף ור"ה"ש צלשון צנמרא ובתר הכי צניק ל"י עד דלול וספי ליה ושרי וצ"ר אח"כ קבלה כו' שאין אנו צקאין צשפייא זאת משמע מדצריי דשפייא הוא צזמטת וצזירות יתירה מאד שלא יתערב הדם בו ולכן מאחר שאל"ה צקאין צהשפייא אין לעשות כן וחידוש הוא צעניי שכל הפוסקים לא זכרו טעם רבינו שאל"ה צקאין צשפייא עיין צב"י יו"ד ס"ם ע"ו וכולס כצזו טעם הכי' שכל רבינו ועז"ל כו' ותל"מ. (מה) אלל קליפה צני דה"ל לרב כו' לשמואל דאמר תתאי גבר ל"ה. הנה התוס' צצנת מ"ב ב' ד"ה אלל כו' ותל"מ מצביל כדי קליפה דאמר ההם תינא כוותי' דשמואל חס לתוך צזון או צזן לתוך חס מדיח ופריד חס לתוך צזון אדמיקר ל"י צלע אלל אימא חס לתוך צזון קליף צזן לתוך צזון מדיח

ט

יראים

עמוד ב אכילות

ספר

אינם שוין רובא גבר, שהיאך יתכן לומר שבביצה צונן יקרה מאה ביצים, והכא בבשרא דנפלי לבי זוגי, רותח רובא הוי. ותדע דאמרינן בשבת פ' כירה [מ"א] בין כ"ש בין כ"ה מודו דטפי אסור בשבת צונן לתוך החמים ומחמם יותר מחמים לתוך הצונן. ומעמא (מן) דרובא גבר, דכי קתני לתוך החמין הוו חמין רובא וכי קתני לתוך צונן הוי צונן רובא, בדקו"ל בקדושין פ"א [י"ג א'] ובסנהדרין הנסקלין בנשרפין ידונו בשריפה שהסקילה חמורה. ופרכינן עלה: מאי איריית דסקילה חמורה תיפוק ליה דרובא נשרפין נינהו. אסקינן מהאי טעמא שכל דבר לח רובא גבר וההיא דפסחים [ע"ג ב'] דנמף רומבו על החרס ועל הסולת שוין נינהו שאין התחתון מועיל לקרר שלא במקומו:

סימן מ"ז [שצ"ח]

נותר. צוה יוצרנו שלא יאכל אדם קדשים שנותרו אחר זמן אכילתן. שקבע שלהן חטאות ואשמות ליום ולילה, תודה ליום ולילה, שלמים לב' ימים ולילה (א) בכור ומעשר לב' ימים ולילה אחד והפסח לילה אחד. והיכן צוה בפירוש ואתה תצוה, דכתיב: ואם יתיר מבשר המלואים ומן הלחם (ב) אשר בסל עד הבקר ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הם. ודרשנו מהאי קרא בפסחים כפ' כל שעה [כ"ז א'] א"ר אלעזר כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו, הלכך כל נותרות קדשים בכלל אזהרה זאת. וענש בקדושים תהיו ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר וגו' וכתיב ואכליו עונו ישא כי את קדש ה' וגו', ואע"ג דקרא בשלמים כתיב שאר קדשים ילפינן משלמים בהיקש, כדאמרינן בזבחים פ' דם הטאת [ז' ב'] אשכחן הטאת שמתקדשת בכלוע שאר קדשים מנלן אמר שמואל אמר ר"א (ג) דברה התורה לעולה ולמנחה לחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים הוקשו כל השלמים זה לזה:

סימן נ [שצט]

פגול. פגול נקרא כדתנן בזבחים כפ"ב [כ"ט ב'] השוחט את הזבח לאכל דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ לזמנו. פ' זמן אכילתו או הקטרתו פגול וחייבין עליו כרת ובלבד שיקרב המתיר כמצוותו. ומפ' במשנה כיצד קרב המתיר כמצוותו שחט חוץ לזמנו וכו' פ' שלא נתערב פסול אחר כי אם חוץ לזמנו. ומפרש בגמרא [כ"ח ב'] כהרצאת כשר כך הרצאת פסול מה הרצאת כשר עד שיקרבו כל מבשריו אף הרצאת פסול עד שיקרבו מתיריו. אזהרתו למדנו מדכתיב לא יאכל כי קדש

תועפות ראם

מדיו"כ"ב בזבחים ל"ה ב' ד"ה עירה ו"ה החוס' בשבת מ"ב א' ד"ה טותן ו"ל ולמ"ד תחלה גבר נמי הא מנשל כדי קליפה כמו שאפשר לקמן בע"ה ע"כ ור"ל למש"ל ע"כ ד"ה אכל ממ"ס בפסחים חס לתוך זונן קולף אע"ג דהך ברייתא ס"ל תחלה גבר וכו"ה מבוחר בחי' הרשב"א והרמב"א לנשת מ"ב א' וא"כ לנאורה תמוהים דברי רבינו שלא הביא ראי' זו שמפורש בגמרא וכו' מנדפשי' דהכי אמרינן לרב כו' וי"ל דרבו מפרש חס לתוך זונן קולף דהיינו שהאיסור חס וההיתר זונן ומש"ל קולף הזונן אפי' אם הוא התחתון משום דלדמיקך ל' בלע כפי' החוס' בזבחים שם קודם שיטען חוס שלמעלה בלע ממנו מקלט בתחתון ולפי' זה אין ראי' לדין שלפניו דההיתר חס והאיסור התחתון הוא זונן דיימא דמיקך ל' בלע ויבליע הדם שלמעלה זונן בהבשר רותח שלמעלה וע"כ שפיר מביא רבינו ראיתו ממ"ס בפסחים ע"ה א' לרב דאמר עילא גבר אי עילאי זונן והוא האיסור דהיינו שמן של תרומה קליפה בעי הבשר ל' שלמעלה לשמאל דאמר תחאי גבר ל"ה דהיכא דתחא איסור זונן קליפה בעי הבשר רותח דלעיל ועיין מנ"א סי' תס"ו ס"ק ל"ג שז' דדין תחא גבר שאינו אלא חומרא בעלמא דהא מתחילה אמרינן בגמרא דא"ל קליפה אלא דחיישינן שמא בלע פורתא עכ"ל ועי"ל בגמרא שם שחטא עליו וכו' לא ידעתי אנה מלא כן דהא הדריב המקשן תמה למה א"ל קליפה והוצרך להגיה אלא אימא קולף ולפי' ה"ל יס לומר דכוונת המנ"א כה"ל דההיתר שלמעלה חס והאיסור שלמעלה זונן דא"ל אלא חומרא בעלמא ולא ס"ל כסברת היראים דהכי אמרינן לרב כו' אלא דחיישינן שמא בלע פורתא ומ"ס בגמרא לתמוה למה א"ל קליפה הוא בגמרא שהאיסור חס וההיתר זונן כפי' החוס' בזבחים ודלא כפרש"י בפסחים שם ד"ה עד דמיקך ל' שז' קודם שיטען בלע כל דהוא משמע שפרש דהחם הוא ההיתר כמ"ס בשו"ת מחנה חיים ח"ב סי' כ"ה מיהו הפמ"נ ליו"ד סי' ז"ל מ"ו סק"ה כ' דכוונת המנ"א שז' שאינו אלא חומרא בעלמא ר"ל שאינו מן החורס כדין ל"ה אלא מדרבנן הוא וכמ"ס הא"ה כלל כ"ע דין ב' קליפה שהריכו חכמים אינו אלא חומרא בעלמא עי"ל וא"ל נראה דכלל גוויי אינו אלא מדרבנן אפי' כשהאיסור שלמעלה חס וההיתר שחתיו זונן דמן התורה אין לחלק בזה ודו"ק. (כו) כ"כ החוס' בשבת מ"ב א' ד"ה טותן ע"ה ר"ת אכל הרשב"א בחי' שם כ' דבמים שהם מתערבין אלו לחוד אלו ליכא למימר בזה תחלה ועילא עי"ל וכנדפס חסר מן וכן פרי"ה ע"ה: (א) ולילה אחד כ"ל דלא כהמשחק שהעביר עליו בקולמוס. [הגר"ד]. (ב) הלחם עד הבוקר כו' קדש הוא כ"ל. (ג) אלעזר דכתיב זאת התורה וכו' כל הקדשים זה לזה כ"ל וכנדפס:

גימור

הוא

הם (א) בפ' ואתה תצוה כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו ופגול הוא (מדכתיב) בכלל כל שבקדש. ותי' (ב) לי אם אין אוהרה אחרת דהא על אוהרה זאת אמרינן בפסחים בפ' כל שעה [כ"ז א'] שאין לוקין דהוי לאו שבכללות, ועל הפגול תנן [מס' י"ג א'] אלו הן הלוקין האוכל פגול: **הפשתי** ולא מצאתי אוהרה אחרת לא כגותר ולא כפגול, ותנן בתרווייהו אלו הן הלוקין ומספקא לן מהיכא עד יבא מורה צדק. ומורי עניו תירין יליף עון עון מנותר בפרק (ג) לגבי ברת, ומהיכא דנפקא לן ברת לפיגול נפקא (בפ"ב דזבחים) לאו למלקות מידי דהוי אאם חמורו לעיל [פ"ט ז'] ודוקא. ואכתי קשיא לן לחוץ למקומו מנין שהרי לחוץ למקומו אין למדנו אוהרה. ועונש בפ' צו את אהרן, דכתיב ואם האכל יאכר (ד) בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח, מבשר זבח שלמיו מפגלים ומתפגלים אף כל מפגלים ומתפגלים, שלישו זה חוץ לזמנו, לא ירצה, כהרצאת כשר כך הרצאת פסול, מה הרצאת כשר עד שיקרבו כל מתיריו אף הרצאת פסול עד שיקרבו כל מתיריו, המקריב, בהקרבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישיו, אותו, בזבח הכתוב מדבר ואינו מדבר בבקו, לא יחשב, לא יערב בו מחשבות אחרות, פגול, זה חוץ למקומו, יהיה מלמד שמצטרפין זה עם זה, והנפש האוכלת ממנה, (ה) אחד ולא שנים. ואין זה חוץ לזמנו דגמר עון עון מנותר דדמי ליה פ' זמן בזה ובנותר כתיב ברת בהדיא דכתיב גבי נותר בקדושים ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' וגו':

תנן בפ' ב"ש בזבחים [מ"ג ב'] אלו דברים שאין חייבין עליהם משום פגול הקומץ והלכונה ומנחת הכהנים ומנחת כהן משיח והדם והנסכים. ותנן בהמזבח מקדש [פ"ד א'] אלו אם עלו לא ירדו כולן (ו) והיוצא והטמא והנשחט חוץ למקומו וחוץ לזמנו דהיינו פגול:

יש לשאול. דאמרי' במנחות פ' התודה [ע"ט ב'] חטאת שנשחטה חוץ למקומה, רבה (ז) אמר תרד. ויש לתרין דהתיא דמנחות בבשר חטאת ששחטה חוץ למקומה אליבא דר"א דאמרינן בזבחים פרק כל הזבחים שנתערבו [ע"א א'] אברי חטאת לריה נחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים, וקמ"ל רבה דכי שרי ר' אליעזר באברי חטאת (ח) ששחטה חוץ למקומה לא שרי ר' אליעזר לשם עצים. ובתחלת תנן הנשחט חוץ לזמנו וחיוץ למקומו מועלין בהן. ועל אותה משנה נמי מייחנין פלוגתא דרבה (ט) ורב דאיתא במנחות דאם עלה תרד ולא תרד. ואמרינן בגמרא היינו טעמא דלא פקעא קדושתיהו בפסול הואיל ומרצי לפגול, פ' משום (י) קדשים עליהן להחשב קרב המתיר כמזוונות לחייב עליהן משום פגול, והתיא משמע (יא) דרבא מודה מיייר דאינהו מרצי' לפיגולו ולא איברי חטאת. וי"ל נמי התם באברי חטאת והכי פירוש הואיל ומרצינן לפיגולן נקראים קדשים מרוצים להתחייב עליהן משום פגול בהקרבת אמורי חטאת ע"מ לאוכלו חוץ לזמנו והתיא דהמזבח מקדש באימורי חטאת שנשחטה חוץ (יב) לזמנה וחיוץ למקומה תנן אם עלו לא ירדו:

תועפות ראה

(א) הוא כ"ל. (ב) ותימא לי כו' עד ועונש חסר צנזרס ועיין בפסחים כ"ד א' תוד"ה הא שהציאו דברי רבינו אלו ומש"כ התוס' שם ותיירן כו' הנה רבינו כלן כ' תי' זה. ע"ש ומורי עניו תירין כו' וכתירין זה כ' הראב"ן בפסחים סי' נ"ב לחתנו הר"ר שמואל שיי"ש והסמ"ג לאיין של"ה כ' תירין התוס' צנזרס פירש הר"י שיי"ש והריס"ב בחי' למכות י"ד ב' כ' דלבתר דידעין דכתיב לאו בהדיא צנזרס למדה על כל המקרא שטוקין עליו צנזרס סי' בכלל וי"א מן הכלל ללמד. (ג) פרק ב' דזבחים [כ"א א'] לגבי כו' נפקא לאו כו' כ"ל. (ד) מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה וגו' ודרשין בזבחים [כ"ח ב'] ואם האכל יאכל בשתי כו' שלמיו מה שלמים מפגלים כו' כ"ל. (ה) ממנו כו' שנים ואי זה כו' לי' צו"ב פ' זמן צמח ובנותר כו' כ"ל. (ו) הלן כ"ל. (ז) רבא כ"ל דרבה ס"ל לא תרד אלא לחד לישנא דהר"ב רבה לגבי רבא וכ"ה צנזרס סי' שפ"ו ועיין צנזרס אות ס' שקיימתי גי' הכת"י. (ח) כשירה אבל באברי חטאת ששחטה כו' כ"ל וכ"ה צנזרס סי' שפ"ו ומש"כ שם צנזרס ושמעתי מרבינו יעקב ז"ל כו' כ"כ התוס' צנזרס ע"ס א' ד"ה והדר ע"ס ר"ח. (ט) דרבה ורב יוסף כ"ל דל"ל אבל לא ידעתי מש"כ רבינו ועל אותה משנה נמי מייחנין פלוגתא כו' דליתא צנזרס דאם עלה תרד ולא תרד מה ענין מחלוקת דרבה ורב יוסף שצנזרס ב' ב' לפלוגתא רבה ורבא דמנחות ע"ס א' והתוס' צנזרס ע"ס ד"ה עלו כתבו ע"כ קאי אדרוס דאחון לזמנו וחון למקומו לא קאי דהא משמע פ' המזבח מקדש דלכ"ע לא ירדו כו' ולפמ"ש"כ רבינו עכ"ל דנירסחו צנזרס ע"ס א' רבה אמר תרד רבא אמר לא תרד וכמש"כ ל' למעלה רבא אמר תרד ודלא כני' הצנזרס ש' לעיל דהא צנזרס ב' ב' רבא אמר אם עלו ירדו. גם צ"ל דהך דמעילה אחון למקומה קאי דצנזרס ששחטה חוץ לזמנה לא פלגי צנזרס ע"ס ד"ה ב' ב' רבא אמר לא תרד. (י) משום צ"ל שם. (יא) משמע דבאמורים מייירי כו' כ"ל. (יב) ראייתו להעיר כלן צנזרס"י זכחים מ"א א' ד"ה שמעתי ש' שם אס קיבל הכהן צנזרס וחיטו הצעלים עליה על פיגול הוי פיגול. וראיתו צס' מים יחזקאל פ' ו ס' ככתב להקשות למה לא פרש"י על השחיטה ששחט השוחט צנזרס וחיטו הצעלים עליה דהא עיקר פיגול גבי שחיטה כתיב וכתב שם לדייק מזה דדוקא צנזרס הצעלים מפגלין אבל לא צנזרס לפי ששחיטה כשירה צור ואל"כ למה לא שחט הוא צנזרס צנזרס פיגול א"ו גלי דעתיא דעיקר הוא מחשבת השוחט משא"כ צנזרס דפסול צור והוצרך לכתב לקבל ע"כ מחשבת צעלים מפגלים. ובמחכ"ח הרמא שגגה הוא צידו להדיא פרש"י חולין ל"ח ב' שהצעלים מפגלין אם חשבו על שחיטת כסן או על זריקתו ע"מ לאכול